

1. évfolyam.

1910. október

3. szám.

BORSOD
MISKOLCI
MUZEUM

TÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA MULTJÁBÓL

ABAUJ-TORNA VÁRMEGYE ÉS KASSA SZABAD KIRÁLYI VÁROS
TÖRVÉNYHATÓSÁGÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL.

SZERKESZTIK:

DR. CZOBOR ALFRÉD

Abauj-Tornavármegye levéltárnoka.

KEMÉNY LAJOS

Kassa sz. kir. város levéltárnoka,
a Műemlékek Orsz. Bizottságának
lev. tagja.

MUNKATÁRSAK:

Csoma József
Hoffmann Arnold
Kerekes György
Ferdinándy Gyula
dr. Eöttevényi Nagy Olivér
dr. Puky Endre

Révész Kálmán
Szabó Adorján
dr. Takács Menyhért
dr. Tóth-Szabó Pál
Varju Elemér
dr. Veress Endre.

MEGJELENIK ÉVNEGYEDENKÉNT.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE HAT KORONA.

KASSA
KASSAI KÖNYVNYOMDA ÉS LAPKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1910-515

TARTALOM.

	Lap
Az oktatásügy története Kassán. 1394—1599. Irta: Kemény Lajos .	161
Abaujvármegye és Kassa városa az I. Rákóczy Ferencz és Thököly- féle fölkelések korában. (1670—1685.) Irta: Szabó Adorján .	177
Abauj- és Tornavármegye a honfoglalás előtt. Irta: Csoma József	185
Kassa küzdelme a német katonaság beszállásolása ellen (1660—1663.) Irta: Kerekes György	201

Családtörténet.

Abauj- és Tornavármegye nemeseinek összeírásai. Közli: dr. Czo- bor Alfréd	209
A Tornavármegyében kihirdetett czimeres nemeslevelek. Közli: dr. Czobor Alfréd	215

Vegyesek.

A kassai református egyház levéltárából. Közli: Révész Kálmán	225
Egy kassai tanuló levele 1702-ből. Közli: dr. Cz. A.	226
Két főúr ifjúkorából. Közli: K. L.	227
Ajándék borok. Közli: K. L.	229
Egy német rabasszony váltsága. Közli: K. L.	231
Egy adat Bocatiusról. Közli: dr. Cz. A.	231

Irodalom	232
---------------------------	-----

Az oktatásügy története Kassán 1394—1599.

BORSOD
MISKOLCI
MUZEUM

Thoraconymus ajánlatára az 1578-ik évben az erdélyi Eczelről származó *Heczelinus Lajos Mihály* lett a magyar segédtanító, aki ez év december hó 6-án azzal a kérelemmel fordul a városi tanácshoz, hogy mint elődjének, neki is negyedévenként 6 tallér legyen a fizetése s hogy a magyar tanulók után a tandíj öt illesse, valamint a magyar énekkel való temetésekért járó jövedelem.¹⁾

Sontag Györgyöt, aki időközben Selmezbányán tanít, az 1578-ik év tavaszán meghívják²⁾ s egy év múlva a meghívást megismétlik. Azonban vonakodik visszatérni, okul adván a vallási villongásokat; a segédtanítói tisztséget, illetve a fizetést is keveselte.³⁾

Az 1579-ik év januárius hó 26-án már Kassán van mint igazgató-helyettes (vicerektor); fizetése évi 50 frt s a város lelkészétől, Gogrefftől 4 frt, aki asztalánál is ellátja.

¹⁾ „Deinde habuit — t. i. elődje — didactrum a pueris hungaricis per singulas angarias. Quod, etsi mihi amplissimus senatus in curia pro stipendio recensuerit, nihilominus tamen dominus rector hoc didactrum suum esse dicit. Tertio loco expeto, quam de hungaricis funebribus solvunt pecuniam, quae ad collaboratorem hungaricum pertinet, ipse enim praecinit.” Kassa v. lvt. 3473/106. sz. a.

²⁾ U. o. 3473/112. sz. a.

³⁾ „Si controversiae finis esset cum vestris de articulo fidei nostrae christianae in coena Domini sat.” U. o. 3526/85. és 3526/92. sz. a.

Két nap múlva beiktatják hivatalába. Gogreff latin beszéddel üdvözlí. Ugyanekkor *Dirnert* és *Heczelinust* is megerősítik állásukban.¹⁾

Március hó 5-én a városi tanácshoz folyamodik fizetése javítása végett s panaszkodik, hogy *Gogreff* meg akarja szabni, hogy mit adjon elő. Ez okból az iskolai rendtartásról s az oktatás menetéről szóló dolgozatát *Gogreffnek*²⁾ s a városi tanácsnak benyújtotta.³⁾

Április hó 23-án megtették igazgatónak. De helyzetét így sem találta tñrhetőnek s az iskolában a fegyelmet sem tudta fenntartani, amiért is a következő év január hó 28-án állásától megvált s Szepes-Szombatba távozott.⁴⁾

1) 1579. Georgius *Sontagius* personaliter comparens, praesente domino Mentone Gogrevio atque approbante, communi senatus voto ac decreto vocatus et susceptus est ac confirmatus, ut sit annum vicerektor scholae civitatis istius Cassoviensis. Annum illi a senatu numerabitur stipendium constitutum fl. 50, quibus Mento se fl. 4 additurum promisit. Liberam, ut vocant, mensam idem dominus Mento Gogrevius, pastor ecclesiae nostrae dare illi tenetur aut bono modo cum eo desuper convenire. Actum in curia senatoria die 26. Januarii anno salutis 1579. — Georgius *Sontagius* introductus est solemniter in scholam et in vicerectorem praesente domino indice et quibusdam senatoribus ac personis ecclesiasticis, latina oratione domini Mentonis Gogrevii pastoris ecclesiae, commendatus et confirmatus. Similiter dominus cantor Thobias *Dirner* et collaborator hungaricus *Michael* confirmati sunt in eorum officio. Actum 28. die Januarii hora antimeridiana octava, 1579. K. v. jk.

2) „Zum andern hatt sich der Herr Pfarherr, wie ich bin angenommen worden, angesicht Ewer Ersamen Wohlweisen für einen Inspectoren unser Schulen erklärt, dabey er auch erhalten, das ich ohne sein vorwissen nichts lesen will. Darumb hab ich Ihm eine schrift eingereicht, drinnen ein *Kurtz tractecel von den Schulen*, wie die unterschieden und einer jeden von Ihren tüchtigen und vorstendigen vorstehern mit nöthiger leer soll gedienet sein.“ Kassa v. lvt. 3526/91. és 3526/13. sz. a.

3) „Die ehrsamten Herrn wollen diese *Schulleges* deutsch in ihren Summarien günstiglich verlesen und anhören sat.“ Kelt 1580. január hó 25-én. Kassa v. lvt. lajstromozatlan.

4) 1579. 23. Aprilis. Sontagius in rectorem scholae Cassoviensis susceptus ac confirmatus. — 1579. Die 9. Septembris. Georgius Sontagius scholae rector debet ita sese gerere, sicut cum eo facta est conventio de praecio sen salario annuo. Florenos 4, quos Mento

Az 1581-ik év szeptember hó 20-án innét kelt levelében arra kéri Kauffny Tóbiást, Kassa város jegyzőjét, hogy az iskolaügyről irt dolgozatát küldjék meg.¹⁾

Utódja, amint *Cromernek* 1580. februárius hó 16-án irt epigrammjából is értesülünk, *Pribiczter Jakab* lett; a vers így szól:

Hæc nova sunt audita inter mihi pocula Bachi,
Pribiczter adveniet, Sontag abibit inops.

Pribiczter a vittenbergi (1575) és lipcsei egyetem tanítványa volt²⁾ s írói működésével is magára vonhatta a figyelmet.

Meghívásában közrejátszhatott, hogy Frölich Tamásnak volt a veje, akinek Orsolya nevű leányát az 1579-ik évben vette el.³⁾ Frölich pedig még nem régen, hosszabb időn ke-

Gogrevius illi promisit, accipiet a profectis plebaniae. Cantor de accidentiis conveniat cum duobus collaboratoribus. — 1579. Die 3. Decembris. Tres *studiosi*, qui per noctem in custodia civitatis ad institutionem Georgii Sontag rectoris scholae iussu domini indicis asserunt erant, dimissi sunt, ut cum eo concordent. Sed illi die sequenti hinc discesserunt. Kassa v. lvt., 1580. január hó 25-én kelt levele, lajstromozatlan.

1) „S.(alutem) P.(urimam). Cum sperarem in functione Cassoviensis scholae, vir et amice honorande et ornatissime, levationem oneris, quod seu locus ille, seu ingeniorum peculiaris natura, sive etiam cogitata et praemeditata quorundam improbitas mihi imposuissent: confugeram ad senatum inclytum datis in curiam publicam *chartis*, in quibus *leges de disciplina et ordine studiorum* conditas habebam, iuxta quas, intelligeretur, et me vivere et aliorum studia ac mores regi velle atque ad eam curam instituendae et conservandae disciplinae nervis magistratus opus esse.“ Kassa v. lvt. 3653/117. sz. a.

2) Ich *Jacobus Pribitzer* bekhenne hiemit in kraft dieser Verschreibung, das ich von dem ehrnvesten hernn Wolfen Kierstein purger zue Leypczig in etlichen unterschiedlichen posten oder malhen, desgleichen von dem ehrnvesten hernn Georgen Maschowsky purger zue Crockhaw, sambt den zehen gulden, so mir ain ersamer Rath auf Zerung, als ich nach Leypzig geczogen, par geben, emphangen habe vier und neunzig gulden hungersch in münch. Welche mir ain ersamer, namhafter wolweyser herr Richter und Rath dieser Khöniglich freyen Pergstadt Neuensoll zu verlag meines studirens fürgestreckt umd gelichen hatt sat. Actum Neuensoll 14. Februarii 1580. Kassa v. lvt. 3534. sz. a.

3) Kassa v. lvt. 3526/84. sz. a.

resztül Kassa városának nagy tiszteletnek örvendő papja volt, akitől hívei nehéz szívvel váltak meg.¹⁾

Pribiczér az 1580-ik év februárius hó 29-ik napján jött meg új állomáshelyére. Csakhamar betegeskedni kezd s a tanács az 1582-ik év november hó 16-án *Dirner Tóbidst* tette meg helyettesévé, akinek ez időre hetenként 1 frtot s egy köből gabonát utaltak ki.²⁾

Pribiczér, aki a kékedi fürdőben keresett gyógyulást, még ez évben elhalálozott.³⁾

Alatta válik meg egyidőre az iskolától *Heczelinus*. A tanács ugyan a magyar hívek papjává óhajtotta őt megnyerni, de Kálvin követőjének gyanujába keveredvén, két és egy-negyed évi szolgálat után távoznia kellett az orthodox lutheránus Kassáról.⁴⁾

Utódja *Ujlaky András* lett Pribiczér pártfogásával; az 1586-ik év december hó 11-én leköszön beteges állapota miatt.⁵⁾

¹⁾ Ráth György. Két kassai plebános. Századok 1895. 31. l.

²⁾ 1580. Ultima die Februarii hoc est 29 venit Jacobus *Pribicerus* scholae rector vesperi. — 1582. 16. Novembris. Causa scholae tractatum est, cum neque rector, neque cantor bene valeat, nec sit collaborator germanus, utrum debeat interea subordinari dominus Thobias *Dirnerus* pro conrectore vel non. Responsum: Fiat, deti ipsi quavis hebdomada florenus unus, quovis mense cubulus unus frumenti pro pane, usque ad mensas tres vel quatuor, ut videatur, quid agendum sit. Kassa v. jk.

³⁾ Kassa v. lvt. 3715/90. sz. a.

⁴⁾ 1581. 21. Februarii. Collaborator ungaricus *Michael Ludwig* resignieret sein officium, welches den ersten Sonntag nach Trinitatis ein ende haben wirdt. Man soll den Schulmeister — t. i. Pribiczef — sampt den Collaborator nach gelegenheit aufs Rathaus fordern lassen undt die Ursachen vornemen. — 20. Aprilis. Item wegen des ungerischen collaboratoris des *Michaelis*, er wölle sich üben undt predigen, nachmals sich ordiniren lassen undt kundte anstadt des Thomae ungarischen predigers ankommen, die Herrn wollten ihn nur fördern. Responsum: Man soll ihne vormanen durch die praedicanten, ob er wölle ins predigampt eintreten und darnach der Stadt dienen, soll ihr willen auch darbey sein.

4. Septembris. Collaborator ungaricus libellum supplicem exhibet, quo se purgare a Calvinismo nititur. Habet demissionem, eat in nomine Domini, calvinista est. Kassa v. jk. — Kassa v. lvt. 3653/46. sz. a.

⁵⁾ 1581. 2. Octobris. Andreas *Wylakinus* commendatur a domino rectore scholae et ministris ecclesiae Cassoviensis et recipitur in ungaricum collaboratorem, ita tamen, ut consvetis ceremoniis utatur, fidem

A brandenburgi *Halvepapius Izsaiás* 1581-ben az iskola és templom kántora.¹⁾ Beszteczebányáról jött Kassára s itt az 1584-ik év augusztus hó 14-én meghalt.²⁾

Az 1582-ik év végén a szepes-olaszi tanító, *Gallus Jakab* lett Kassán német segédtanító; az 1587-ik évben a nyugalmasabb egyházi tisztségébe vágyódik s azt el is nyerte, azonban azzal a kötelezettséggel, hogy egy ideig az iskolában is tanítson.³⁾

A város közönsége teljes tudatában levén az iskola fontosságának itt az ország egyik régóta legelső városában, Pribiczér halálával országos hírű férfit óhajtott az iskola élére megnyerni, annál is inkább, mert Miksa király azzal a gondolattal foglalkozott, hogy Felsőmagyarországon főiskolát állít.⁴⁾

et religionem sinceram et puram, omnibus fallacijs carentem profiteatur, diligentiam omnem in erudienda inventuti adhibere tencatur.

1586. 11. Decembris. Andreas Wylakinus ungaricus collaborator renuntiat officium, siquidem 25. Februarii praeterito anno susceptus est ac moris, ut 3 ante anni exitum mensibus prius significetur discessus; petit veniam, si negligentior fuit propter morbi diuturnitatem. Conceditur in nomine Domini. Kassa v. jk. — K. v. lvt. 3910. sz. a.

1) 1581. 30. Junii. Dominus pastor causa domini Esaias *Halvepapii* laborat pro officio cantoris scholae et templi. Vocatus est et praeceptor interrogandus, comparuit. Consentit et dominus rector. Amplissimus senatus daturus est ipsi bonum responsum. Habebit officium cantoris. Vocabitur legitime. Kassa v. jk.

2) *Fraknói* id. m. 189. és 191. l.

3) Kassa v. lvt. 3715/10. sz. a.

Die 21. Septembris. Dem Gallo Jacobo collaboratori deutschen gezalt fl. 6, sein Jahr wirdt auf Elisabeth aus sein, bleyben ihm noch rest fl. 2. 1583. évi számadókönyvtöredék Kassa v. levéltárában.

1586. 19. Maii. Jacobus Gallus langet an umb des Collaboratoris officium. Responsum amplissimi senatus, man soll der Sach halben mit dem herrn Pfarherrn sich ernstlich bereden. — 1587. 5. Februarii. Jacobus Galli bitt umb das Glocknerampt. Responsum: Jacobus Galli hat ein ehrlich beruf, bey dem soll er verbleiben und dessen vleissig auswarten. — Auf vorschrift der Pristerschaft und deren Intercession, auch demütiges supplicirn erlanget Jacobus Gallus deutscher collaborator das mesner oder glöcknerampt, doch das er keinen Fleiss nicht spart, daneben auch bis auf ein Zeit in der Schulen mit der armen Jugend informirung treulich wmbgehe. 9. Julii 1587. Városi jegyzőkönyv.

4) *Fraknói* id. m. 6. l. — 1571. Die 23. Junii. Schola particularis

A gondolat ekkor még nem ölthetett testet. A vallási ellentét — az uralkodó és az ország lakosságának nagy része között — ennek útját szegte s Kassa csak az 1660-ik évben nyert egyetemet.

A városi tanács *Paksy Mihályt*, — a jegyző Baksaynak írja — aki Krakkó, Heidelberg, Genf, Lyon és Páris egyetemeit járta meg¹⁾ s hat nyelven beszélt, majd a strassburgi származású *Schremmel Ábrahámot*, soproni²⁾ igazgatót óhajtott meghívni; vágya azonban nem teljesült.

Az 1583-ik év november havában az iglói *Rechen Dániel* nyer meghívást az igazgatói állásra³⁾ s a következő év

quibus modis fundari, quo ordine singula tractari debeant, quibus sumptibus opus, undeque illi deputandi. K. v. jk. — 1574. Die 6. Aprilis. Dominis legatis scripsimus hodie esse Caesari missa camerae (a szépsi kamara) opinionem de subsidio scholae nostrae deputando. U. o.

¹⁾ U. o. 198. l. — 1582. 13. Decembris praesente tota communitate. Dominus index proponit, festa esse pro foribus, ideoque non poterint amplius conveniri de scholarcha loquendum offertur *Michael Baxay*, qui Agriae vixit et adhuc vivit, cumque antea interrogata fuerit communitas et ipsum recipere noluerit modo queritur. Camera diligenter intercedit pro *Michaele Baxy*. Conclusio: quarta mensa communitatis, exceptis duabus personis, consensit, ut Baxy recipiatur. Scribendum est *Craczero*, quod domino *Danieli* pastori germanorum in Agria, ii sunt ferendi vero instructione, quis et qualis in religione sit; interea *Tobias Tirnerus* informator juventutis sedulus permaheat; ubi intellectum fuerit ipsum in religione esse purum et sincerum, poterit utique fieri legitima vocatio. Dignum nempe est, ut haec civitas, quae principalis est in hac regni parte, quae virum doctum habeat. Sex linguarum hic homo dicitur. — Kassa város jegyzőkönyve.

²⁾ U. o. 78., 153. és 187. l. — 1583. 23. Maii. Deliberatio facta est ab amplissimo senatu causa rectoris modo *Sopronii* degentis, viri circiter annos 60 agentis, quem nobis magnificus dominus *Johannes Rueber* pro scholarcha obtulit. Quod scribendum sit domino *Kraczero* pro indicio cum ipsi notus sit ac dominus *Ruberus* id faciendum esse duxerit.

12. Junii. Proponitur eligendus rector scholae *Abrahamus*, quem tantopere nobis dominus *Ruberus* et *Kraczerus* commendavit. Siquidem tantopere commendatur a domino *Rubero* et *Kraczero* ac aliis et vir ut optimae auctoritatis ac propectae aetatis debet merito ad rectoratus officium vocari. K. v. jk.

³⁾ 1583. 7. Novembris proesente communitatis. Das man dem

május havában már Kassán van¹⁾ Betegsége mihamar megakadályozza abban, hogy hívatásának éljen s az 1584-ik év szeptember havától kezdve a következő év május hó elejéig Iglón vonul meg.²⁾ Innét keresi fel leveleivel a városi tanácsot, melyekből kiténik, hogy az iskola elhanyaglott s a fegyelem benne meglazult. Ezt olvassuk ki soráiból, melyekben a tanulók érdekében fontosabbnak jelenti ki a nevelést a tanításnál.³⁾

A tanács is megsokalja a dolgot s *Hetzelius*⁴⁾ igyek-

Danielem Rechenium zw einen Schulmeister beruffen, der Hoffnung, er werde in kurzen ankommen. Responsum: Sunt contenti. Kassa v. jk.

1583. 16. Novembris. Dem *Schüler*, der von Daniel Rechen hat brief gebracht, denar 25. — Számadó könyvtöredék, Kassa v. lvt.

3772/114. és 3785. sz. a.

1) Kassa v. lvt. 3851. és 3909. sz. a.

2) Kassa v. lvt. 3891/26., 3891/43., 3891/84. sz. a.

3) „Es will unser Schuelen warlich solche collegas haben wegen vieler muttwilliger Puben und *Adolescenten*, die eine sonderliche Auctoritet haben. Ea enim, quae incurrunt in oculos, plus saepe ad bonam conservandam disciplinam et ad erudiendam cum fructu iuventutem scholasticam habent momenti quam exacta eruditio.“ Kelt Iglón, 1584. szeptember hó 12-én. Kassa v. lvt. 3837/82. sz. a. — „— und daraus nicht mit kleinen schmerzen vernommen, wie in meinen abwesen die Schuelen seer abgenommen und alles zerstreuet worden, das zue erbarmen sat.“ Kelt Iglón, 1584. november hó 13-án. Kassa v. lvt. 3837/54. sz. a.

4) 1584. 24. Aprilis. Andreas Winkler et Franciscus Vedanus zeigt an, das einer allhie ungefähr vor vier Jahren ungerischer Collaborator gewesen, *Michael Eczelinus*. Nachmals hatt ihn Warday Mihál zue einem Clienten aufgenommen, weil er der evangelischen religion wer, damit er hernach sein Hoffpredicant würde; dieweil er aber mit Todt abgangen, haben ihme die Erben weitere promotion aufgesagt; dieweil sie dann vorstanden, das die Fraw Thar Janoschin etwan gelt vorlassen auf zwo schulen, in die Molda (Szepsi) und ken (gegen) Patak, vormeinen, billiger zu sein, das man einhamische die der Stadt dienen können und wollen, promovire. So bittet dieser man wolle ihn promoviren und sie beide intercediren für ihn, anzeigende, das ers abdiene will. Responsum: Man schiebet die Sachen auf, bis die von Patak sich ahnmelden.

1584. 3. Maii. Pastor ex Güncz (t. i. Károlyi Gáspár), Uyhel et rector Patakiensis *Cabath* veniunt pro pecunia ad scholas eorum per dominam Tarr Jánosné testamentaliter legata. Responsum: Siquidem testamentum est confirmatum, dabitur ipsis, quod legatum est. Rogandi

szik megnyerni, aki időközben Vittenbergben tanul.¹⁾ Az 1584-ik év december hó 7-én megegyeznek vele, hogy neki, mint helyettes igazgatónak (vicerektor) hetenként 2 forintot adnak; sőt az 1585-ik év május hó 27-én a tanács kimondta, hogy az év végéig Hetzeliuszt illesse úgy a tandíj, mint az iskola egyéb jövedelme, mert az igazgató és a segédtanítók részint betegek, részint távol vannak s a tanítás terhe mind az ő nyakába szakadt.

Ez az áldatlan állapot volt az oka, hogy Hetzelius úgy *Kratzerrel*, a lelkészszel,²⁾ mint *Rechennel* újjat vont.³⁾

tamen sunt, ut *Michaeli Ecelino* 50 fl. de 200 ad studia conferant. Responsum: Dicunt se 25 vel 32 collaturos.

1584. 17. Decembris. *Michael Ludowicus Hetzelius* Transylvaniensis respondet ad vocationem amplissimi senatus in vicerectorem et pollicetur suam operam et promptum se offert. Offerenti sunt ipsi 40 fl. et pro mensa singulis septimanis 80 denar. *Michaeli Ludowico Hetzelio* Transylvaniensi ad responsum, quod velit *vicerektor* in schola esse, dabuntur ipsi hebdomadatim 2 taleri, ipse autem sibi de mensa prospiciat et de istis duobus florenis solvat. V. jk.

1) Kassa v. lvt. 3837/9. és 3837/87. sz. a.

2) 1585. 16. Januarii. Herr Caspar Krazer, herr Winkler, herr Vedanus und angesezter Schulmeister *Michael Ludowicus Hetzelius* wurden von einem ehrsamem Rath gefordert aufs Rathaus, dieweil sich Schulmeister hatt hören lassen gegen herr Krazer, er hab nichts in der Schulen zu schaffen; dieweil aber herr Krazer, als er angenommen worden, die Macht von einem ehrsamem Rath auf die Schulordnung fleissig zu sehen, emphanen. Conclusum est, ut cras hora 8 fiat conventio in parochia et constituatur ordo, dominus Krazer maneat inspector.

1585. 27. Maii. Poro quia hactenus dominus *Michael vicerektor* propter aegritudinem rectoris, collaboratorum quoque partim infirmorum, partim absentium omnes molestias sustinuit et sustinere debebit, *accidentia quoque scholastica* accipiet usque ad finem anni. Kassa v. jk.

3) 1585. 21. Maii. *Daniel Rechenius* petit sumtus, quo possit redire in patriam, adhuc ibi per unum mensem commorandi, post modum libenter vult serwire civitati et gratum se exhibere. Responsum: Dandi sunt ipsi in rationem salarii 10 florenos, ita tamen, ut restitutus valedudini in spatio unius mensis officio scholastico diligenter fungatur. — 1585. 22. Augusti. *Daniel Rechenius* Schulmeister allhie übersendet ein supplication undt begeret sein besoldung für voll. Item die *accidentia* undt ob er Rector sey oder soll dem collegae untherthan sein, der ihn heftig geschmehet. Responsum: Etliche herrn sollen zwischen ihnen ein vogleichnus machen undt abrathen, das tischgelt geben. Kassa v. jk.

Rechen az 1585-ik év június havában ismét Iglón van, ahonnet a következő hónapban megtér s egy évig Kassán tanít.¹⁾

Az 1585-ik év június hó 14-én *Hertel Máté* lett a német segédtanító,²⁾ aki a következő évben Mislókára megy papnak.

Rechen az 1586-ik év közepén bucsuzatlan elhagyja hivatalát.³⁾ A mérték ezzel betelt s a város közönsége, szemére vetvén háládatlanságát, a lőcsei iskolaigazgatót, *Hentschel Tamást* hívja meg.⁴⁾ A lengyel Nissából származó *Hentschel* innét Boroszlóra távozik.⁵⁾

Igazság Jakab segédtanító az 1596-ik évben Kisszenben tanít.⁶⁾

Az 1597-ik évben a szepesvármegyei Néhréről — más néven Strázsa — ahol gradeczi Horváth Stansich Gergely, a falu földesura vetette meg a gimnázium alapját, meghívják

¹⁾ Kassa v. lvt. 3851., 3909.

²⁾ 3852. sz. a.

³⁾ 1586. 7. Augusti praesente tota communitate. Proponitur discessus *Danielis Rechenii* rectoris scholae, quod locum mutare constituerit, etiam insalutato domino indice modo discesserit, significaverit quidem domino Kraczero, sed ei ipso non concedente iter Novocomium (Igló) suscepit; igitur esse de alio consultandum, qui scholae praesit. Multa accepit bona a civitate, dum aegrotaret; altus est collega; salarium integrum datum utrique; quadrante anni ante debebat discessum significasse pro more consveto. Pastor Kraczerus conquestus est. Prima mensa petit, si Lentschoviensis advocari posset, si non, tamen alius. Secunda (t. i. mensa) similiter Tertia similiter et culpant omnes ingratitude, scribendum igitur *Danieli* (t. i. *Rechen*) aut ipsi loquendum. Quarta ignorat, qui sit vocandus, verum senatus videat. Quinta senatui committit, ut deligat aliquem. Tribunus plebis: Indignatur cum suis propter ingratitude; esse scribendum ipsi *Danieli*, quia debuisset prius significasse iuxta morem civitatis, scribendum etiam *Vittebergam* vel *Wratislaviam*. Senatus amplissimus concludit, agendum esse cum domino pastore de aliquo.

⁴⁾ 1586. 11. Decembris. Wegen der Vocation des Thomae Henczelii aus der Leutsch zu einem Schulmeister sat. Den herrn Thomam Henczelium zum Schulmeister soll man beruffen. V. jk. — Kassa v. lvt. 4008/98., —/100., —/101., —/102. és —/103. sz. a.

⁵⁾ Kassa v. lvt. 4843/17. és 4843/24. sz. a.

⁶⁾ „von der Zeit an, als er aus E. E. W. Schueldienst hieher gen Zeben geheyrat sat.“ Kassa v. lvt. 4636/56.

Grawer Albertet, Luther hitvallásának buzgó, irodalmi téren is kiváló harczosát.¹⁾

Grawer a meghívást elfogadja oly feltétellel, hogy az iskola igazgatása egyedül őt illesse; fizetését is maga szabta meg. Együttal bejelenti, hogy az elhunyt Horváth Gergely temetése után jöhet el. A városi tanács az év januárius hó 21-én tartott ülésében mindebbe beiaegyezett, mert *Grawer* néhány nap mulva levelében arra kéri a várost, hogy februárius hó 3-ikára küldjön érte két szekeret.²⁾ Márczius hó 20-án bevezették hivatalába.³⁾

Grawer az 1599-ik évben Németországba távozik.⁴⁾ Tanítótársa (conrector) *Kunisch Ádám* még ez évben Kézmárkon igazgató.⁵⁾

Az év közepén az iskola igazgatója *Bocatus János* lett, akit Eperjesről hívtak meg.⁶⁾ Azonban csak egy félévig állt az iskola élén, mert deczember hó 2-án a város jegyzőjének esküdött fel.⁷⁾

II.

Kezdetben a tanító részben természetben kapta ki járandóságát, asztaltartása pedig a plébánia jövedelméből telt ki. 1432-ben 10 frt áru posztót kap ruházatára; évi fizetése 25 frt volt.

Az 1552-ik évbeli számadókönyvek szerint az iskola-

¹⁾ Fraknoi. 106. és 136. l.

²⁾ Kassa v. lvt. 4718/90. és 5061/4. sz. a.

³⁾ 20. Martii anno 1597. Magister Albertus Grawerus herauf vociret und ihme mundlich die Schulen alhier übergeben.

⁴⁾ L. Fraknoi id. m. 106. l. Rézmetszetű arczképén a következő felirat van: Celeberrimus, perillustrissimus, reverendissimus, amplissimus et excellentissimus dominus *Albertus Grauerus* sacrae theologiae doctor et professor publicus Jenae, deinde pastor et superintendens generalis Vinariensis (Weimar).

⁵⁾ Fraknoi. 191. l. és Kassa v. lvt. 4843. sz. a.

⁶⁾ Dr. Tóth Lőrincz, *Bocatus* élete és működése. Kassán, 1885. Kemény Lajos, *Bocatus János*. Egyetemes Philologiai Közlöny 1910.

⁷⁾ Ego M.(agister) Joannes Bocatus ex munere ludirectoris, quo hic Cassoviae per medium annum functus eram, ad notariatus officium legitime literis nomine senatus et communitalis vocatus, ab amicis persuasus amplexus sum et iuramentum solitum solenniter praestiti die 2. Decembris anno 1599. Kassa v. jk.

igazgató fizetése évi 40 forint, a kántoré 20 frt; a segéd-tanító (lector) egy ízben 6 frtot kap; négy évvel később a fizetés ugyanannyi;¹⁾ a segédtanítóé (collaborator) 1557-ben évi 16 frt.²⁾ Az igazgatón kívül a segédtanítót és kántort is a város lelkésze látja el asztalánál (1560); ha az igazgató nős, úgy évi 16 frtot fizet neki s természetben ad 12 köből gabonát, 2 hordó kassai bort és két sertést.

Ezt a terhet a város az 1565-ik évben a maga vállaira veszi s az igazgatónak asztaltartásra hetenkét egy frtot ad.

Az 1578-ik évben a régi szokást felújítják s a tanács meghagyja, hogy a város lelkésze lássa el a tanítókat vagy mondjon le a tizedjövedelemről, esetleg hagyja el állását.

E határozattól azonban később elállnak; az 1589-ik évbeli számadások szerint ugyanis asztaltartás címén a tanítók-nak 169 frtot utaltak ki.

Az igazgató évi fizetése 1574-ben 80 frt, de utódja 1585-ben csupán 66 frtot nyugtat fizetés fejében.³⁾

A két segédtanító évi fizetése 1575 óta 24 frt, az asztaltartása hetenként 75 denár, 1584-ben 80 denár.

E tudós férfiaknak, akik mindannyian a bécsi, krakói vagy vittenbergi egyetem tanítványai, elég sűrűn jut ki osztályrészökhöz, hogy a város lelkészeivé vagy jegyzőivé választják meg őket. Így lesz a város jegyzője Melczer, majd Császár Mátyás (1547)⁴⁾ s a buzgó epigramm-költő Cromer Lé-

¹⁾ 1556. Sabbato post festum conversionis beati Pauli. Magistro scolae fl. 10. Collaboratori fl. 6. Sabato Trinitatis. Dem schulmayster Jyog Gringang fl. 10. Dem Leonardo collaboratori fl. 6. Sabbato ante Thomae. Dem herren Schulmayster Richardo Kauffny fl. 10. Item dem Matheo Zorn cantori geben fl. 5. Sabbato ante Anthonii. Item dem Cantor vor (-für) die recordation beyrn neuen Richteramt geben den. 35. Item am Montage nach Sofiae dem Schulmayster Gringang geben auf sainen Loen fl. 5. Sabbato post festum Mathiae apostoli. Magistro scolae fl. 10. Collaboratori fl. 6. Kassa város levéltára.

²⁾ Fraknoi id. m. 47. l.

³⁾ Kassa v. lvt. 3851. sz. a.

⁴⁾ 1546. Mathias literatus gener Gasparis literati feria 5 post Lucae.

1547. Joannes Kiskürtös in persona filiorum suorum absentium interdixit mulieri de Rudabánya a florenis 8, quos Mathias Czászár notarius debet in praecio vineae Anthonii Zabo mortui fl. 3. post Georgii.

nárd, míg Thyr Mihály a város lelkésze, Csabay a magyar hívek papja lett.

A kiérdemesült tanítót, Gryngang Gergelyt (1572), Hensel Jánost (1575)¹⁾ Gallus Jakabot (1598), — mind a három megjárta Vittenberget — harangozónak teszik meg, ami nem volt lealázó hivatás, mert az anyakönyvek vezetése is az ő kötelességük volt s tanítói hivataluknak is eleget kell tenniök, míg helyükbe utódjuk nem kerül.

A tanítóknak járt a tandíj s a temetések után is volt jövedelmük. Az 1510-ik évben Temesvári Miklós váradi kanonok két öccsét Kassán járattja iskolába s az iskolameszternek két forintot fizetett.

Az 1508-ik év óta Szathmáry György pécsi püspök alapítványából a tanítónak évi tíz, a kántornak két frt járt, hogy az iskolában bennlakó tanulók közül tizet a misék mondásával járó karénekre oktasson.

Az iskolában bennlakó idegen deákság ellátására a város (1556) hetenként 25 denárt, majd 1583-ban 50 denárt

1547. Andreas paisgyártó arestavit omnia bona *Mathiae literati* generi Casparis literati pro flor. 300 minus ortone feria secunda ante Margarethae.

1548. *Mathias Czazar* arestavit apud Benedictum Battyáni in praecio domus Petri Mero unum florenum nequeat ipsi solvere feria tertia ante Martini.

1548. *Mathias Czazar notarius* quinque florenos quos Joanni Peczi Zabo ad praecium domus emptae a Francisco Czwre dederat, arestavit sat. pridie sanctae Elisabeth, Kassa v. jk.

¹⁾ 1575. Dem Joanni Henselio ist die Glocknerey übergeben worden durch die herren groffen Lorencz Goldschmid und Steffen Kirschner die 30 Julii.

1577. *Joanni Henselio* datur denuo campanatura ad usque beneplacitum senatus ita, ut fidus sit et diligens in officio, solvet debitum, inscribat nuptias habentium, nomina mortuorum et baptizatorum infantum parentes, regestrum quotannis senatui praesentat. Actum 20. Februarii.

1580. Die 15. Martii. Hoc die *Joannes Henselius* Bartphanus mortuus et sepultus est, qui antea fuit campanator ecclesiae Elizabethicae.

1579. 23. Aprilis. Joanni Henselio serio iniunctum, das er rechnschaft thut wegen des eingenommenen Kirchengeldts. Nomina infantum, qui baptismum inician, diligenter in catalogum conscribat, idem faciat cum iis, qui se coniugio committunt.

utalt ki; 1586-ban úgy határozott, hogy míg az iskola jövedelméből új gabonára jut, hetenként fél köből gabonát adat részükre, hogy kenyérük legyen.¹⁾

Ruházatukra is gondja van úgy egyeseknek, mint a hatóságnak. Az 1516-ik évben elhunyt Günter Mihály, a város dúsgazdag kereskedő polgára végrendeletében meghagyja, hogy öltöztessék őket fekete posztóba a javából; 1565-ben a tanács egy vég csehországi posztót ad e célra s meghagyja a mázsamesternek, hogy a készletben levő zöld nadrágokat és prémes süvegeket ossza ki közöttük.²⁾

A kolduló tanulók, a *mendikások* intézményéről tegyen vallomást Tárkányi Benedek, egri kanonok, aki az 1609-ik évben maga is a kassai iskola mendikása volt:

„Reverendus dominus Blasius Tarkany, canonicus praefatae ecclesiae Agriensis, annorum circiter quinquagintaduorum fassus est in hunc modum: Gyermekkoromban, *tizen-négy esztendő*s lévén, Cassán esztendeig laktomban, *félesztendeig az calvinista*³⁾ *scholában*, fél esztendeig pedig Makay Pálnál; én peniglen egy Geörgei fiu calvinista István deák *mendicássa voltam*. Tudom azt is, hogy az magyar calvinista deákoknak magyar vitebergus scholamesterek volt *az nagy scholában*; az német deákoknak német mesterek volt; az tótoknak tót mesterek volt. Azt is tudom, hogy az magyar kalvinista *mendicásoknak* nem volt szabad az német embereknek házokhoz menni mendikálni, mert ha valami új mendicás jött, aki nem tudta, hol lakik magyar avagy német, bizony mindjárt kiindították onnét, az minthogy magamon is

1) 1586. 6. Maii. *Studiosi ex schola* supplicirn wegen der schweren zeit umb unterhalt, sonst wer eine grosse verenderung beschehen. Conclusum, man soll ihnen alle wochen ein balb Kubel getraidt baken, bis auf das newe. K. v. jk.

2) 1565. Feria quarta post Martini. Inclytus senatus conclusit et promisit unam integram peham panni bohemic, *scholasticis indigentibus* et praeterea quoque Joanni Leibiczter magistri ponderum caligas virides ex londino ac mardurinum pileum antiquum eisdem distribui iussit-Kassa v. jk.

3) A tanu váltomása nem jóhiszemű, mert Kassán kalvinista iskoláról ekkor még szó sem lehet. L. Révész Kálmán, Százéves küzdelem a kassai református egyház megalakulásáért. 1894.

egynehányszor történt az félesztendő alatt; az honnét penig egyszer kiindítottak, én is nem mentem másszor oda, hanem crétával jegyeztem meg az olyan házat. Tertius testis nobilis Martinus Kovátsi: Tudom azt *Alvinczi Péter* uram dejében, hogy az *cassai scholában* laktam stb.¹⁾

Ugy a kántor, mint a tanulók jóvedelmét gyarapították a *recordátiók*. Ünnepnapokon vagy ünnepies alkalmakkor a tanulók maguk vagy kántoruk vezetése alatt megjelentek a tanács előtt vagy sorba járták a város előkelő polgári házait s alkalmi, szent énekeket, zsoltárokat énekeltek, amiért jutalomban részesültek.²⁾ Ily alkalomról szól a fizető tiszti feljegyzése az 1552-ik évbéli számadókönyvben: „Mikor Bakait vendéglették az uraim — tanácsuraim — hogy megjött vala a követségből, adtam az *diákoknak* denár 18.”

Hagyományok is jutnak a tanulók részére s a város pénztárából is segítik őket. Az 1562-ik évben néhai Melczer András özvegye 55 forintot hagy a tanulókra és árvákra; 1579-ben Nagy Istvánné hagyatékából 25 frt jutott e célra; míg 1573-ban Ádámi Gedeonnak 10 frtot, 1575-ben Gyöngyössy Demeternek 3 frtot ad a város, mint az iskola segítségre szoruló érdemes tanulóinak.

A jelesebb tanulókat a város költségén a német főiskolákra is kiküldik azzal a kikötéssel, hogy tudományukat majdan a város javára fordítsák. Így járja meg Vittenberget Mustriicius István és Teháni István 1558-ban,³⁾ Egri Miklós 1562-ben,⁴⁾ Esztergomi Ferenc,⁵⁾ Miskolczi Demeter⁶⁾ és Szikszai Gergely 1563-ban,⁷⁾ Unger Bálint 1571-ben,⁸⁾ Császár Mátyás fia György 1577-ben,⁹⁾ Buntzler György

¹⁾ Kassa v. lvt. 7589. sz. a.

²⁾ 1533. Sabato ante Pasce. Item dem cantori aufs neue gericht den 50. L. Kemény Lajos, Kassa város régi számadaskönyvei. Kassán. 1892. 114. l.

³⁾ Kassa v. lvt. 2011/13.

⁴⁾ U. o. 18383/A. 6.

⁵⁾ U. o. 2446/139.

⁶⁾ U. o. 2446/133.

⁷⁾ U. o. 2446/131.

⁸⁾ U. o. 3087/76.

⁹⁾ U. o. 3411/130.

1589-ben,¹⁾ Boroszlót pedig Ádámi Gedeon²⁾ és Bart Bertalan 1575-ben,³⁾ Gulden Mihály 1585-ben⁴⁾ és Teufel Kristóf 1597-ben.⁵⁾

Az iskolaépület a főtéren, a Szent-Mihály kápolna déli szomszédságában állt. Az 1487-ik évben az iskola építésére a kőfaragónak 13 frt 1½ denárt fizetnek; midőn az 1556-ik évben leég, ujja építik.

Ugy a tanítók,⁶⁾ mint az idegen, szegény tanulók bentlaktak az iskolaépületben. A bennlakó tanulók közt a fegyelmet a *senior* tartotta fenn, akit a tanulók egymás közt választottak, aki tehát az iskola legjobb, legtekintélyesebb tanulója volt; a név a külföldi egyetemekről származott el hozzánk; Krakóban 1514-ben, Vittenbergben 1555-ben találkoztunk vele.⁷⁾

Az iskola felszerelése, fűtése a város terhére esett;⁸⁾ az 1533-ik évben 60 denáron az iskolába táblát vesznek.

Az iskola szőlője az 1566-ik évben 50 frtot, 1573-ban 80 frtot jövedelmezett.

¹⁾ U. o. 4121/2.

²⁾ U. o. 3285/98.

³⁾ U. o. 3285/99., 3336/80., 3411/129., 3473/111 és 3526/90.

⁴⁾ U. o. 3891/20.

⁵⁾ U. o. 4791/50.

⁶⁾ 1593. 15. Novembris. Der teutsche Collaborator begert ein eigenes Losament. Senatus respondit, er soll in der Schuel wohnen.

⁷⁾ Fraknoi id. m. 260. l. és 291. l.

⁸⁾ Pulpet zwey gemacht, eines in dy clein Kirch, das ander in dy *Schull* denar. 10. Dy litania ungerisch zu schreiben den. 12. Ein psalter einzupinden und etlich pletter darin zu schreiben den. 100. Ein psalter einzubinden den. 100 sat. L. Proventus ecclesia divae Elizabethae anno domini 1554 sat. című számadókönyvben. Kassa v. lvt.

1556. Sabbato in vigilia Purificationis Mariae. Pro duobus planstris ligni, quarum unum germano concisnatori, alterum in *scolam* datum, denor. 32. — Sabbato ante Lucia. Item 3 fuder holcz in die *Schul* kauft per denar. 15. tuth denar 45. — Sabbato ante Anthonii. Item ynn die *Schul* kauft 2 fuder Holcz den. 26. — Számadókönyv 1556. U. o.

III.

Mit és hogyan tanítottak a középkorban, minderről gyér adataink maradtak.

A tanítás első sorban arra irányult, hogy a gyermek a hit ágazataival megismerkedjék s őt az isteni tiszteletre előkészítse. Erre szolgált a katechisáció, amelyet maga a pap végzett a templomban.

Az olvasás, a latin nyelv és az ének tanítása is ennek a célnak szolgált. Minderre szükséges volt megtanítani a gyermekeket, hogy az isteni tiszteletben részt vehessen.

Tanították továbbá az írást és a számolást, amelynek ismerete nélkül a kereskedő és mesterségét űző városi lakosság, amelyre a város önkormányzata is hárult, el nem lehetett.¹⁾

A 16-ik század elején a latin nyelv behatóbb tanítására következhetünk abból, hogy a kassai iskolát gymnázium, sőt akadémia néven emlegetik s hogy ez időben úgy Bécs, mint Krakó egyetemén mind sűrűbben találkozunk városunkból származó tanulókkal.

A városi hatóságnak is szíven feküdt a művelődés előmozdítása. Az 1501-ik évben megigérik papjuknak, Kiliánnak, hogy meghagyják javadalmában, az oltármesterségben, abban az esetben is, ha tanulás végett valamely egyetemre menne.²⁾

Az 1505-ik évben pedig az elhunyt polgártársuk, Seypner János hagyatékának rendezésébe akképpen folynak be, hogy fia Pál a krakói egyetemen végezhesse tanulmányait.³⁾

¹⁾ Békefi id. m. 40—41. l.

²⁾ Si magister Kilianus studii gratia ad altiores disciplinas acquirendum ad aliquam *universitatem* sese conferre decreveret, tunc provenus dicti altaris — t. i. altare sancti Nicolai in ecclesia beatae Elyzabeth fundatum — sibi porrigere pro subsidio spoponderunt K. v. jk.

³⁾ 1505. Sigmund Richters weyngarten an der purck etc. Es ist gescheen alz vor sizzendem Rot dy erszamen herren Peter Briger, Sigmundt Richter und Pawl Seypner furgeben haben, alz und der vorsichtige Sigmundt Richter vormolz mit Recht erlangt hat auf dy gütter etwen Hans Zeypers etc. fl. XLII. (=42), zo haben sy alz nemlich der genannte Sigmundt Richter mit dem vorgesprochen Paul Zeypner eyn frewnlichen Kauf getroffen wmb den Weyngarten des Genannten Pauli an dem Purgkberk (= Várhegy, Hradova) ligenden welchen den der

Abaujvármegye és Kassa városa az I. Rákóczi Ferencz- és Thököly-féle fölkelések korában. (1670—1685.)

Kudarcczal végződött tehát a legszebb reményekkel biztató vállalat. Mert már kiindulásában is el volt hibázva, a török segítségben nagyon ingatag talajra volt építve; az ábrándok nem valósultak, a várt külföldi segítség elmaradt; legvégzetesebben sujtotta pedig a döntő befolyást gyakorolni hivatott férfiaknak: Wesselényinek, Lippaynak, Zrinyi Miklósnak, Witnyédynek, Borynak halála, amivel a mozgalom elvesztette természetes központját s oly férfiak kezére került akik azt összetartani, annak irányt adni nem tudtak; akik lehettek buzgó hazafiak, de akikből vagy a férfias elhatározás hiányzott, mint az ide-oda kapkodó, hebehurgya Zrinyi Péterből, vagy a fővezéri rátermettség, mint Rákócziból, aki különben már buzgó katolikus voltánál sem volt képes magához bilincselni a protestánsokat vagy az önzetlenség és őszinteség, mint főképen Nádasdyból. S amikor a felkelés, a dunáninnenli megyék távolmaradásával részleges kitöréssé alacsonyult, akkor már teljesen ki volt szolgáltatva a nemzeti ügy Leopoldnak s akkor már a legellenzékiebb vármegyék sem tehettek egyebet, minthogy meghódoljanak és hűségük biztosításával csupán arra kérik a királyt, hogy tartsa meg az alkotmányt.

Ennek az alkotmánynak a védelmére egyesültek a két terület vármegyéi; gyűléseiken és a koronához és a korona képviselőihez intézett felirataikban férfias bátorsággal keltek a

nemzet ősi jogainak védelmére és erélyesen tiltakoztak az erőszak és jogok elkobzása ellen. Így váltak a megyék, „a megyegyűlések hangadó hazafiaiától beállítva a nemzeti ellenállás csatarendjébe“, az alkotmány védőbástyáivá.

És habár a körülmények mostohasága a megyék kezéből kicsavarta is a fegyvert, hivatásukat ezután sem adják fel.

Abaujmegeye a május 6-iki gönczi gyűlésen hirdeti ki Leopold ápr. 22-én¹⁾ kelt leiratát, amelyben a megyét szigoruan eltiltja a Rákóczihoz való csatlakozástól, aki minden igaz ok nélkül fegyvert ragadván, a tokaji parancsnokot fogságra vetette, a végvárat elfoglalta, a postákat és harminczadokat hatalmába ejtette, amely cselekedeteivel magát a felség ellen lázadónak és a haza ellenségének nyilvánította. Figyelmezteti a rendeket köteles hűségökre, a hűtleneket pedig felhívja, hogy álljanak el Rákóczitól, az ő zászlai alatt ne katonáskodjanak, különben örökös hűtlenség bűnébe esnek, hanem ehelyett a lázadók ellen küldött közeledő királyi sereggel egyesüljenek. Hívei s a hűségére visszatérők számíthatnak császári és királyi kegyelmére.

A megye erre felfolyamodik Leopoldhoz, alázatosan esedezvén, hogy az országnak ezt az amugy is feldult területét kimélje meg hadaitól.²⁾ Leopold a f. hó 19-éről kelt királyi leiratában válaszolva, röviden tudatja, hogy seregét a lehető legrövidebb idő alatt a felvidékre küldi, hogy a nyugalmat helyreállítsa, híveit a hűtlenektől és megalkodottaktól elkülönítse és törvényes ítéletet hozzon s egyszersmind elrendeli, hogy a megye gondoskodjék a sereg élelmezéséről.

Leopold ezen rendelkezései újabb veszedelmeket jelentettek s előhírnökei voltak a kormány követendő magatartásának a „lázadók“-kal szemben: megtorolni a megsértett császári tekintélyt s bosszut állani a leölt németek ártatlan véérért. Leopold elhatározta, hogy sereget küld az országba, „s az alkalmat felhasználva, Magyarországon másképp rendezi be az ügyeket.“ Május 22-én már együtt volt a mintegy

¹⁾ Proth. C. Ab. 1670. fol. 83. Hasonló tartalmu körlevelet intézett a többi megyékhez is.

²⁾ Proth. C. Ab. 1670. fol. 85.

8—9000 főnyi fegyelmezett katonákból álló császári sereg a Vág mellett, Spork János, a vitézségéről híres lovassági tábornok és nyers, brutális természetű katona vezénylete alatt.

A közelgő veszedelem ismét összegyűjtötte a már szétbomlott felkelés vezetőembereit. Szepessy Pál, Szuhay Mátyás, Fügedi Nagy András, Monoky István abaujmegyei szolgabíró és mások, Széchy Mária meghívására máj. 27-én titokban gyűltek össze a Sajó mellett fekvő Berethkén s ott elhatározták, hogy a megyegyűléseket összehívják, hogy ismét tettere buzdítsák a hazafiakat és sürgessék a személyenként való fölkelést és táborba szállást, hogy ezzel az udvart megdöbentsék és felirataik meghallgatására bírják; a megyék minél sűrűbben irjanak fel Bécsbe és küldjenek követeket Sporkhoz, hogy ne jöjjön addig beljebb az országba, amíg a királytól újabb rendeletet nem kap.

Spork már május 25-én indult meg a Spankou egyesített hadával, már előre is nagy rémületet és megdöbbenést keltve mindenfelé. Híre járt, hogy: „9000 német jön; jó papirások, jó fegyveresek, vas derékban, válogatott főnémetek. Ha Isten kegyelmes szemeit reánk nem fordítja, elromlunk s fogyunk,¹⁾ sóhajt fel az egykoru. „Annyira vagyunk már, hogy ha csak egy zajt hallok is, azt tudom, hogy rajtunk a veszedelem” — írja Török Kata²⁾, Bocskay felesége. Jun. 4-én már Szepesben volt. Szepes és Sáros nem tehettek egyebet, minthogy akarva, nem akarva utat nyissanak Sporknak, seregét ellátva élelemmel és fuvarral.

Abauj már a máj. 29-ikén Gönczön tartott gyűléséből küldötteket meneszt Sárosba, Borsodba és Zemplénbe, hogy velük a Bécsbe közös költségen menesztendő követség tárgyában egyetértő megállapodásra jusson s kérjék a felséget, hogy azokkal szemben, akik rászolgáltak a szigorubb elbánásra, a törvények ereje szerint járjon el s ne az arra legkevésbé sem hivatott idegen katonaság igénybevételével. Tudni kívánták egyszersmind az említett megyék álláspontját a kívánt insurrectió kérdésében.

¹⁾ Oltványi levele Kassáról, máj. 26. (Hadt. Közl. X. 307—8.)

²⁾ Török Kata levele Teleki Mihálynak. 1670. máj. 15. (Tört. Tár. 1891. 247. l.)

Borsod és Zemplén szívesen csatlakoztak Abaujhoz. Ők is tiltakozni kívántak az idegen katonaság behozatala ellen; a felkelést illetőleg Borsod úgy nyilatkozott, hogy amennyiben a kereszténység ellensége ez idő szerint nem mutatkozik, azt nem tartja kívánatosnak. Zemplén azonban ki is hirdette az insurrectiót Terebesre s felszólítja Abaujt, hogy kövesse példáját.¹⁾

Csáky főkapitányt és Spork tábornokot is felkeresik Abaujmegye követői:²⁾ Horváth György, egri kanonok és Gyarmathy Sámuel. Csáky megnyugtadni igyekszik a megyét. Ő felsége jelezte, hogy a törvények s az alkotmány szerint fog eljárni; a bűnösök ügyében ítélkező bizottság nem német katonákból fog állani, hanem az ország rendes magyar biróiból. Spork az ellenállók lefegyverzésére jön.

Sporknál is udvarias fogadtatásra találtak. Készséggel ígérte meg, hogy a királyhoz küldendő követségnek teljes biztonságot fog nyújtani; a megyegyűléseket se akarja megakadályozni. Rossz néven veszi, hogy olyan rémületet keltett a császári sereg megjelenése; ő éppen azt akarja, hogy senkinek bántódása ne legyen. Csupán azt kívánja, hogy gondoskodás történjék a sereg élelmezéséről, mert különben lesz módja rá, hogy az elrejtett élelmiszereket is előkutassa. Ami a német hadak ittlétét illeti, azt teszi, amit ő felsége parancsol, utasításait nem közölheti; senkinek vesztét nem akarja, csak a fegyveres ellenállással szemben fogja használni fegyvereit. Arra a hiresztelésre, mintha lajstroma volna a fogságra vettendő egyénekről, azt válaszolja, hogy neki ilyen jegyzéke nincs.³⁾

Az insurrectió tárgyában az alispán és Bárczay György

¹⁾ Proth. C. Ab. 1670. fol. 85. 95

²⁾ U. o. f. 93. 94.

³⁾ Oltványi Farkas is írja Kassáról máj. 26-án: „Nekik — t. i. a németeknek — lajstromban adott emberek neveit tudakozván, akire rátalálnak, incaptiválják.” (Hadtört. Közl. X. 307—8.) Spork, midőn a föntebbi választ adta, még a 13 vármegye területén kívül állott s az elfogatási rendeletet csak jun. 29-ikén adta ki a kancellária, de a Csáky és Fodor Ádám-féle emberek akkorára már sok férfit és nőt fogdos-tattak össze; hasonlóan a végvárok német katonái is kezére játszottak Sporknak. (Bocskay levele Kende Gábornak. Tört. Tár. 1891. 249. l.)

külön is felkeresik Csákyt és Pethő Zsigmondot, a felvidéki alkapitányt, akik azt üzenik, hogy a felkelés nem lévén sürgős, várják be parancsaikat.

Spork még Hibónál állott Liptó megyében, amidőn Abaujmegye (jun. 2-án) Gönczön gyűlést tartott. Az ország nyakára küldött császári hadak, a kilátásban levő újabb zaklatások, törvényellenes erőszakoskodások és esetleges vérontások újabb keserűséggel töltötték el a kebleket s Abaujmegye ismét forrongásba jött. A kedélyek Ispán Ferencz, Fügedi Nagy András, Szuhay és Bónis izgatásainak hatása alatt állottak, akik fegyverre buzdították az embereket a német ellen. „Ha 2000 emberrel le nem vágom az egész sereget — tört ki Szuhay — soha se hozzam vissza épen deres ősz szakállamat“. Senki se higgyen „a disznó Sporknak“, ki mézes szavaival csak életüket és jószágukat akarja. „Kardot a németnek és nem ételmet!“ mondták többen. És elhatározták, hogy fölkelnek; kapitánynya Ispán Ferenczet választották. Határozatukat közölték Zemplénnel is: Rozgonyi Györgyöt pedig Rákóczihoz küldték, hogy csatlakozzék az ellenálláshoz.

Voltak azonban Abaujban mérsékeltőbb elemek is, mint Fáy László és Baksa István, akik tapasztalataik alapján óvakodtak a szélsőségektől. Így aztán mégis csak megszavazták, hogy a német katonaságot élelemmel és fuvarral ellátják, hogy amint felségfolyamodványukban említik, a nehéz viszonyok között is tanúságot tegyenek hűségükről.¹⁾

Feliratuk,²⁾ amelyet ugyancsak a jun. 2-iki megyegyűlésből küldtek föl Bécsbe Nikházy János útján, a hazafiui meggyőződés erejével emel szót a törvények és az alkotmány védelmére és szónokias emelkedettséggel emlékezteti Leopoldot keresztény uralkodói kötelességeire.

¹⁾ A limitatiót (az élelmiszerek mennyiségének meghatározása) csatolták a felirathoz. Ez a következő: 60 drb hizott marha, 18000 drb közönséges kenyér, 3000 zsemlyelisztkenyér, 75 nagyobb hordó sör, Sporknak 2 hordó bor, a katonaságnak 12 hordó bor, 150 kassai köből zab, 9 bornyu, 15 bárány, 40 lud, 150 tyuk és kappan, 60 csirke, 9, 5—5 itcényi csőbör vaj. És azonkívül fuvar, amennyit képesek szolgáltatni. (Proth. C. Ab. 1670. fol. 87.)

²⁾ Proth. C. Ab. 1670. fol. 88—92.

Birják a felség abbeli ígérletét, hogy a hűségükben megmaradtaknak vagy a hűségükre visszatérőknek nem lesz bánatódásuk. Multkori feliratukban kifejezték reményüket, hogy a felség kegyelmére méltatlanok az ország törvényei szerint bűnhődnek. Miután Rákóczi a fegyvert már letette, s az ország lecsillapult és ha volna még esetleg ellenállás, azt az ország rendes birái is elfojthatják, esedeznek a trón előtt, nehogy egy újabb háboru veszedelmei rommá tegyék a kereszténység eme védőbástyáját, nem lévén méltó egy keresztény fejedelemhez, hogy az esetleg magyar fegyverekkel egyesült fegyvereit magyar keresztény hiveinek vérébe mártsa. A felség máj. 5-én kelt leirata tudatja a megyével, hogy sereget küld az országba s elvárja, hogy ahhoz a magyarok is csatlakozzanak s élelemmel és mindennemű szükségletekkel lássák el; a május 19-ikiben magyarozatát adja, hogy miért küldi hadait sürgősen az ország eme területére, hogy t. i. hiveit a hűtlenektől és az ellenszegülőktől elkülönítse s ez utóbbiak felett a közjó előmozdítása végett ítéletet tartson, a kereszténység eme védőbástyáját törvényei és alkotmánya szellemében megoltalmazni óhajtván. Ha tehát egyedül hiveinek és az országnak megmaradása lebeg a felség szemei előtt s az ügyek elintézésében az ország törvényei és alkotmánya szerint kíván eljárni, ezen törvények és alkotmány pedig a sérthetetlen kir. hitlevélben birják főerejüket, fontolja meg, hogy az ő páratlan keresztény fejedelmi erényeihez mennyire méltatlan volna, ha az ország szándékolná megmaradását a háboru nyomaiban járó felforgatásokkal, a törvények sérelmével, szabadságaik és az ország feldulásával és hiveinek veszedelmével akarná biztosítani. A hitlevelek, a történeti hagyományok, a magyar királyok bevett szokásai szerint a hűtlenek ügyében csak a rendes és illetékes bíróság, törvényes per útján hozhat ítéletet és csak a törvénybe idézett és a felsőbb törvényszék előtt személyesen megjelent vádlottak felett mondható ki a hűtlenség bűne. Mivel Rákóczi letevén a fegyvert, a felség kegyelméért esedezik s tudomásuk szerint hivei sincsenek, akik zendülést akarnának megkísérelni, a nyugalom helyreállott s a megye is meg akar maradni törhetetlen hűségében, alázatosan ese-

dezeknek, hogy ne tegye azt az amugy is agyonsanyargatott országot egy, a szükség nem parancsolta hadjárattal semmivé, s azt a vizsgálatot, amelyet az ország törvényei és végzései szerint akar intéztetni, ne bizza idegen fegyveres birákra, akik hazánkban semmiféle jogot sem gyakorolhatnak, nehogy a törvényes rend felforgatásával, szentnek tartott királyi nevén és szándékán sérelem essék. Engedje, hogy hű alattvalói békében és nyugalomban éljenek s a felvidékre indított hadait híveinek bántódása nélkül és a háboru veszedelmeinek elkerülésével, szigorú fegyelemben tartva, eltávolítani kegyeskedjék. Mindazonáltal, habár erősen reménylik, hogy a felség jószágos intézkedése nem fog késni sokáig, hogy hűségük őszintesége felől bizonytságot tegyenek, a tisztjei által rájuk rótt élelmezést sanyaru helyzetükben is hajlandók teljesíteni.

Abaujmegye tehát elhatározta, hogy fölkel; azonban a határozat nem ment foganatba s a fölkelés elmaradt. Hiába-
valók voltak a lelkes, tüzesítő beszédek, hiába támadtak neki a fölkelés ellenzőinek, a császári seregek közeledése minden hazafias szándékot megghiúsított.

Az Abauj feliratához csatlakozó Zemplén egy része azonban tényleg fölkelte s jun. 6-án Terebesen egy néhány száz főnyi fegyveres csapat gyűlt össze; ugyanott a szabad ég alatt gyűlést is tartottak, amelyen Ispán és mások által Abaujmegye is képviselve volt. Nagy izgatottság között elhatározták, hogy a német hadak számára élelmet követelő császári parancsnak nem engedelmeskednek és követet küldtek Rákóczihoz.

Spork Eperjeshez ért már, amidőn értesült Zemplén és Abauj készülleteiről. De lovasságával hasztalan kereste az ellenséget, a vezér nélkül maradt fölkelők a német sereg közeledésének hírére hazaszéledtek. Maga Bochkay áruháiban Husztra menekült, Bónis Ferenczet maguk a homonnai nemesek fogták el és Parnóra vitték, a Spork főhadiszállására.

Vezér hiányában így hiúsult meg a berethkei tervezés. Rákóczihoz is hiába fordultak. A fejedelem csak arra intette a hozzá folyamodókat, hogy kövessék az ő példáját s térjenek a császár hűségére. Rákóczi akkor már teljesen

anyja hatalmában volt s szorongva várta a kegyelmet, amelyet Báthory Zsófiának 400.000 frtnyi váltságdíj árán végre is sikerült kieszközölnie.

Spork rövid idő alatt meghódította — Aranyos-Medgyest és Murányt kivéve — az egész felvidéket s miután Patakot és Ecsedet hatalmába ejtette, júl. 19-én Kassa felé vette útját és 25-én már Szilvás-Ujfaluban táborozott.

Kassa, amint láttuk, távol tartotta magát a mozgalmaktól. Holló Zsigmondnak, a szepesi kamara főtanácsosának felszólítására a város főbirája és tanácsa azt a kijelentést teszi, hogy mindhalálig kész megmaradni a király iránti hűségében, sőt hódolatát a felséghez intézett feliratában is kifejezésre juttatja. Holló sürgősen intézkedik továbbá, hogy a város minden rendű és rangu lakossága is letegye a hűségesküt, míg az ezidőszerint távol tartózkodó Csáky főkapitányt és helyettesét, Pethő Zsigmondot felhívja, hogy jöjjenek sietve székhelyükre, mivel hiányukat maguk a polgárok is érzik.¹⁾

Leopoldnak is jelentést tesz az esetleg eltántorítható város védtelen helyzetéről és sürgős intézkedéseket kérve javasolja, hogy az uralkodó buzdítsa a kassaiakat kitartásra és kiáltványt bocsásson ki azzal a szigorú kijelentéssel, hogy akik fejüket és javaikat elveszteni nem akarják, maradjanak meg hűségében és csatlakozzanak kiküldendő seregéhez, míg az ellenszegülők fej- és jószágvesztéssel fognak bünhődni.²⁾

Leopold az ápr. 22-én kelt leiratában³⁾ jóleső szívvvel értesül a kassaiak őszinte hűségéről, amelyben ígéretők szerint, a megtántorodott hazafiakkal nem értve egyet, szilárdan megmaradni kívánnak.

Szabó Adorján.

(Folyt. köv.)

¹⁾ Bécsi udv. kam. levé. Holló Zs. jelentése 1670. ápr. 15. fol. 70 s pozsonyi kam. jelent. 1670. ápr. 21. fol. 73.

²⁾ U. o.

³⁾ Kassa város levélt. 9091. sz.

Abauj- és Tornavármegye a honfoglalás előtt.

A megyében talált legfontosabb lelet a zsujtai, mely lándsák és karikák mellett 8 kardot tartalmazott s az 5 kadból álló buzitai, melynek egyikét a találók törték össze s ez végkép megsemmisült, másik a f. m. o. muzeumba, harmadik a Graffenried-féle gyűjteménybe került; továbbá a papii lelet, mely két nagyon szép, kitűnően fentartott lándsával gazdagítja a felsőmagyarországi muzeum tárait s végre a forrói, melyben számos korongos és hengertekercses bronztűk mellett egy diszes bronzkard is volt.

A többi ismert leletekben fegyver alig találtatott; bennök a diszítésre, ékítésre szolgáló tárgyak tulnyomóak. A szántói lelet 15 disztárgy mellett 4 fegyvert (dárda, szekercze) tartalmazott, az erdő-horvátii szintén többnyire ékítésül használt tárgyakból: karpereczekből (9), csüngő diszekből (13), sodronytekercsekben (7) s fibulákból (3) áll, egyetlen fegyver benne egy dárda. Ilyenek továbbá a leginkább fibulákból (9 drb) álló bologdi, a nagyrészt karikákat (8) tartalmazó csáji és f.-mislyei (5 drb). A f.-dobszai egyik leletben 73 drb ékítési tárgy mellett a fegyvereket 2 dárda képviseli, a másik felsődobszai lelet, mint már említettem, az egyetlen öntőműhelymaradvány a megye területén.

Feltűnő és nagyon jellemző az összes, úgy a szórványosan napfényre került, mint a kincsleletekre nézve a hengertekercsek nagy száma. E tárgyak a kincsleletekben ritkán hiányzanak; néha azok tulnyomó részét képezik s mint szórványos

leletek is gyakoriak. E tárgyak rendeltetése mindeddig nincs meghatározva. A nagyobbakat, daczára annak, hogy mindkét végüket lapos korongtekercs zárja el, karvédnek nevezik, a kicsinyeket, melyeknek belső tágassága egy közönséges gyűrűnek felel meg, ujjvédnek tartják. E feltevés azonban, eltekintve a már említett körülményt, hogy végeik zártak, azért sem igen állja ki a kritikát, mert ha e tekercsek védének is a kart vagy ujjakat, de egyszersmind ezek használatát teljesen megakadályozzák s ellene mond ezen feltevésnek azok változó nagysága is. Van köztük olyan, mely karra szűk, újra tág; viszont vannak köztük olyanok, melyek alig 1—2 milliméter átmérőjű belső nyílással bírnak, sőt a legkisebbeknél ez teljesen hiányzik s vékony sodrott pálczácskáknak látszanak.

Végül a tomori lelet egy kis agyagbőgrében kizárólag 219 darab bronzpitykét, vagyis boglárkát tartalmazott. E boglárkáknak ily nagy száma nem első eset hazai leleteinknél. Fekete-Tóton 497 darab találtatott együtt. A tomori leletben a síma, laposok között karimás pipakupak-alakuak is voltak; ebből idomul a csücskös boglár, mely Magyarországon több helyen találtatott s néha feltűnően nagy korongja s kiálló tüskéje van. Ez alak s nagy számuk, arra enged következtetnünk, hogy ruhára felvarrva az ékítés mellett önvédelemül is szolgáltak s azokat a mellvéd és pánczéling első csíráinak tekinthetjük.

Bronzkori telepek.

Abaujvár. A falutól keletnek culturtelep s kövel kirakott tűzhelyek láthatók. A f. m. muzeumban van e helyről egy bronzfibula darabja, s egy agyaggyöngy. A culturtelep rétegei: 3—5 televény alatt égetett földben tégladarabok s kőrakás.¹⁾

Árka. A „Köves” szőlő alatti terjedt culturtelep a bronzkorban is lakott volt, mit az ott található bronzkort jellemző dudoros és csigavonalakkal ékitett cserépdarabok bizonyítanak.

Baksa. (Sz. J.) Több bronzkori fegyverrel két lapos négyszögű sodrony tekercs találtatott, mely azért érdekes, mivel a középponttól szélesbedő sodrony nemcsak kitűnő szépségű

¹⁾ Dr. Öváry. Arch. Ért. III. 260.

szironya, szabályosan és igen nagy gonddal karczott czifrázata által, melyben a vonalas háromszög nagy szerepet játszik, feltűnő, hanem az által is, hogy a sodrony tekercsek központjában egy kereklap 14 mm-re kidudorodó közepével, hosszukás somdomb idomu pöczökkel van erősítve, mely a bronzkori gyakran előforduló pipafödéldarabokkal nagy hasonlatossággal bír.¹⁾ A tekercsek szélesbedő sodronya egyenesen távozik a köztől és majd körben visszahajolván egészen hengeressé válik, hogy csavarba átmenvén lapos fülben végződjék. A nagyobb tekercs átmérője 12 cm., a kisebbé 8·5 cm., a kerek, középtűt lazán ide-oda mozogható lapok 38 és 32. mm. A tekercsek egyike jobbról balra, a másik ellenkezőleg van csavarva s minthogy nem egyenlő nagyságuk, alkalmasint eredetileg legalább 4 drb lehetett együtt.

Egy igen csinos, ugyanolyan sodronyból készült, mintegy 15-ször tekeredett 5·5 cm-nyi henger, mely mindkét végén lapos 8-szor tekeredett közepe fele vékonyuló sodronylappal volt bezárva. Ezen darab is kitűnő szépségű patinával bír és helylyel-közzel harántos sávokkal van diszítve.²⁾ Bakics János gyűjteményében.

Ugyanezen község határában a szőlőhegyen találtak egy tekercses karvédet, mely 9 hajlású, lapos körkörös, közepén hegyes gombbal védett, háromszögű czifrázatokkal végig ékítve, fogantyujának végrésze csavart. A n. muzeum birtokában van.³⁾

Bakta. Az „Ártányhát“ nevű dűlön két szép korongos karvédet találtak. A két karvéd egymásnak párja volt; egyik a jobb, másik a bal karra való volt, nagyságra, művészetre teljesen hasonlók egymáshoz. A korong négy oldalú huzalból kétszer csavarodik s e huzal, mely a központnál 3 mm. átmérőjű, a legszélső hajlatnál 12 mm.-re erősödik. A korong átmérője 168 mm., központján egy keresztpeczekkel ellátott 12 mm.-re emelkedő gomb van, mely azonban egyikből hiányzik. A négyszögletű huzal a karra felhuzandó perezcnél hengeressé változik s kis kunkorodásban végződik. Egyik gyűjteményemben van, másik Eggernél.

¹⁾ Arch. képtálasz i. I. 1. és III. b).

²⁾ Römer Arch. közl. II. 168.

³⁾ Arch. Ért. II. 95. Máz. Rég. napló, 1869. 106.

Beret. A „Kenyérmező” dülön egy veresrész, keskeny vésőt találtak. Hossza 162 mm., élének szélessége 57 mm., patinája világoszöld; rajta néhol sérülések s karczolások láthatók. (Gyűjt.)

Boldogkő. E falu határában 4 darab 11 aranyat nyomó láncszemet és egy kapcsot találtak. Az arany ezüsttel vegyített. Gr. Péchy Manó birtokában.¹⁾ Ugyanitt találtatott egy bronztekerics, gyűrűalakú, kétfelől 3·2 cm. átm. csigatekerics-csel és egy bronzkarika.²⁾

Bologd. A f. m. muzeumban van e határból egy nagy s nyolcz kisebb dupla csigatekericses u. n. pápaszemes fibula, három keskeny sodronytekerics, egy karperecz, két kis korongos karvédtöredék, gyűrűtöredékek, rovátkos ékítéssel és egy bronzgyöngy.

Bozsva. Itt két hengeridomu karvédet találtak.

Buzafalva. Két darab bronzkorbeli sarló.³⁾

Buzita. Pongrácz Sebestyén birtokos e község határában 3 bronzkardot talált; egyik a munkások által szétfőrtetett, másik a Graffenried-féle gyűjteménybe került, harmadik a f. m. muzeum tulajdona. Ez utóbbi 70 cm. hosszú, melyből nádlevél idomu pengéjére 60, markolatjára 10 cm. esik. Markolatja szintén tömör bronz, végtagja lapos korongot képez, melynek közepéről kup emelkedik ki.

Büd. (Hernád-). A bronzkori lakosok otthagyták az elődeik által lakott magas acropolist, a földvárat s lejjebb a völgyben, közelebb a Hernád partjához, a mai kenderföldek mentén ütték fel tanyáikat. Itt számos tűzhely található, melyeknek átmérője 3—4' s a jelenlegi talajba 1—3'-ra vannak bemélyítve; alakjuk kör, tartalmuk szén- és hamuréteg, soknak alapja kővel van kirakva. Ezeknek egy része rhyolit, más része trachyt, bennök egy csonteszköz, agyaggyöngyök s összeomlott bőgre találtattak. (F. m. muz.)

1869-ben a Gatapatak északi hídfőjének ásása közben csekély mélységben E—D. irányban arczonfekvő csontvázat

¹⁾ Arch. Ért. II. 9 t.

²⁾ Muz. rég. napló 1876. 267. sz.

³⁾ Felső m. Muzeum 6. évk. 89. l.

találtak, mely kivitelkor összeomlott. Ettől 18"-re bronzdarabot, agyaggyöngyöket és kovaszilánkokat találtak.

Ezen hely leletei közé tartozik azon bronztü is, mely most birtokomban van. Ennek hossza 290 mm., feje lapos gomb, átmérője 17 mm., lapján egymást keresztező vonalas ékitmények láthatók, testén a gombtövén 7 vonalas disz után egy ferde csipkézet, ugyanilyen bevágott vonal után ugyancsak egy ferde csipkézet kezdődik a gombtól; 32 mm. távolságra a tü diszitetlen. Szájhagyomány szerint e tájon aransodronyt is találtak, de ezt tulajdonosa a helybeli korcsmárosnál darabokra tördelve itta be.

Büttös. Rézvész a muzeumban. (Arch. közl. III. köt. 173. l.) Talán bronz?

Csáj. „Felső-pinczeszer“-nek nevezett dülön egy bronzleletre bukkantak, mely állott 8 darab karikából s két sodronyfibulából. (F. m. muzeum.)

Csobád. E falu határában egy veresréz keskeny vésőt találtak, hossza 107 mm., élének szélessége 48 mm., patinája világoszöld. (Gyűjteményemben.)

Devecser. A devecseri völgy lakottsága a bronzkoron keresztül is folyvást tart. A csiszolt kőkorban lakott telepek felsőbb rétegeiben elvéve találatnak egyes cserepek, melyek finomságra s ékítésük stíljére nézve a bronzkorra utalnak. A falu határában talált bronzkori tárgyakból következők az említésre méltók.

Két aranydarab: egyik sulya $24\frac{4}{10}$ #, másik (lánczként összefűzött két aranydarab) sulya $7\frac{13}{10}$ #. (Mindkettő a nemzeti muzeum birtokában van.¹⁾)

Bronz tü (murgács kert) h. 119 mm., gombja hosszukás 11 mm., öt bordázat köríti.

Picziny bronzvész¹⁾ h. 68 mm., éle 3 mm. széles. E két utóbbi tárgy gyűjteményemben van.

Dobsza (Felső-). Felső-Dobszánál is az az eset, ami Büdnél; a bronzkori lakosok elhagyták a kőkoriak által lakott várhegyet, a lakosok lejjebb húzódtak a völgyben a Hernád folyó partjához s itt a falu mai területe gazdag kincses bá-

¹⁾ Muz. rég. napló 1848. jan. 18. 1. sz.

nyájává lett a bronzkori leleteknek, mit a Graffenried-féle gyűjtemény, a nemzeti s felsőmagyarországi muzeum tárai bizonyítanak.

A Graffenried-féle tárgyakat nem ismerem; a nemzeti muzeumba e helyről egy tekintélyes lelet került, melyet Bárczay József fundusán kapufélfa-ásás alkalmával egy cserépedényben együtt találtak. A lelet tárgyai a következők:¹⁾

1. Dárdacsúcs	1
2. Dárdacsúcs törött	1
3. Hosszudad tekercs	9
4. Vastagabb töltsér	7
5. Kisebb töltsér	21
6. Különféle boglár	36
7. Széles rézlemez	1
8. Íróeszköz (?)	1
9. Hajtű	1
10. Apró rézszeg	9
11. Hármasszeg	2
12. Fémrög	1
13. Töredékek	25
összeg 115	

A 7—13. sz. a. felsoroltakat ugyanott a kertben, égetett földréteg között ember(?)csontokkal együtt találták.²⁾

E lelet tehát, főképpen az utóbbi öntőműhely maradvány, eddig mint ilyen egyetlen, mely e megye területén találtatott.

Ugyanitt találtak egy bronztűt, melynek vastagabb vége négyszögletű³⁾, egy csinos vastag karpereczet és egy gyűrűt bronzból⁴⁾

Ugyancsak F.-Dobszánál került az utóbbi időkben a nemzeti muzeum birtokába egy négyes korongos tekercs.

A felsőmagyarországi muzeumban van egy tokos véső

¹⁾ Lásd nemzeti muzeum XLIV. tb. 1—37. sz. muz. rég. napló 1857. Nr. 75.

²⁾ Muz. rég. n. 1857. Nr. 75.

³⁾ Arch. ért. IV. 61. 62.

⁴⁾ M. o. II. 93. 99.

bronzból, füle hiányzik és két oldalán az öntő varrányok nyomai még megvannak; felülete sima, teste keskeny és ke-rekded idomu, élefelé lapul és szélesbül, éle kevésbé kihajló; egész hossza közepett 0.115, nyílásánál átmérője 0.022, élé-nek átmérője 0.035 mm.

Egy másik tokos véső bronzból, a karima alatt három párhuzamos vonaldiszszel és négy hosszátan futó vonaldisz-szel, mely hátra felül félkörben végződik; egész hossza 11 cm., nyílásának átmérője 0.031 és 0.038, szélessége a fül alatt 0.04, gyengén kihajló élének átmérője 0.048 mm.¹⁾

Forró. A forrói szőlők alatt elnyúló vizmosás már koráb-ban is ismeretes volt mint bronzkori telep s gyakran talál-tak itt bronzkori ornamentikával ékített cserépdarabokat.

1889 tavaszán, közel e vizmosáshoz, két forrói ember burgonyakapálás alkalmával a következő bronzleletre bukkant:

1. Kard: nádlevél idomu pengével, mely a markolatnál kiszélesedik, a markolat szintén tömör bronz, nyujtványán két szög erősíti a pengét a markolathoz, középtagja hosszá-ban nyolcz bordázatot mutat s közepe felé kissé kidomborodó. Markolat-végtagját ellipticus korong képezi, tetején laposan vágódó bütyökkel. A pengén nincs díszítés, de a markolat min-den részlete párhuzamos vonalakkal és körkörös ornamentikával díszített. A kard hossza 67 cm., ebből a pengére a markolat-nyujtványig 55, a markolatnyujtványra 4, a középtagra 5.6, a végtagra 2.4 cm. esik. Az Abaujmegyében talált kardok közül jellegére nézve a buzitaihoz hasonlít.

2. Egy 47 cm. hosszú ép bronztű, tömör, gombalaku fejjel, melynek átmérője 24 mm. s három kétpárhuzamos vonalból álló, a központ felé domborodó körreszlet díszíti. A tű szára gombjától 35, 70 és 100 mm. távolságra három-szor dudorodik ki s e dudorokat párhuzamos ferde vonalak, a mélyedéseket vízszintes, szintén párhuzamos vonalak díszítik.

3. Az előbb leírthoz teljesen hasonló három bronztű, de ezek végei le vannak törve s hosszúságuk ily törött álla-potukban 26, 27.4 és 28 cm.

4. Három bronztű letörött vége, hihetőleg az előbbiek-

¹⁾ Arch. Köz. XIII. II. 38. 39.

hez tartozók, de törésük nem új s azokkal többé össze nem illeszthetők.

5. Henger-tekercs, mindkét végén hét hajlatu, közepén bütykös lapos koronggal elzárva. A huzal háromszegletű és 25 csavarodása van.

6. Az előbbihez teljesen hasonló zárt hengertekercs, 28 csavarodással. Nagyon szép példány.

7. Hengertekercs, egyik végén törött, művezete a fentebbiekhez hasonló, de az egyik végét elzáró lapos korong közepén nem volt alkalmazva a peczkes bütyök. 22 hajlása van.

8. Hengertekercs, az egyik végén szintén törött, nem valószínű, hogy a most említett töredék kiegészítő darabja. 24 hajlása van s ha e két töredék csakugyan egy volt, ez esetben egyike volt ezen ismeretlen rendeltetésű tárgy legnagyobb példányainak.

9. Korongos karvéd, nagyobb, de nem oly díszes példány 10 hajlatu korongjának átmérője 15 cm.; a huzal négysegletű, díszítve nincs.

11. Ugyanaz. Középső bütyke hiányzik, karperecz is le van törve. Átmérője 14 cm. s tizszer kanyarodik.

12. Két töredék. Egy korongos karvéd, melynek eredeti hajlásai szétbomlottak, s egy hengertekercs záró korongja.

Ezen 17 darabból álló bronzlelet, mely egyikét képezi a megye érdekesebb bronzleleteinek, — gyűjteményemben van.

Gibárt. (I. Hernád-Büd.)

Horváti (Erdő-). Szántás alkalmával a „Korsós” nevű dülön egy fazék került az eke alá s ebből a következő tekinthető bronzlelet jött napfényre.

Kilencz karperecz, nyolcz ép, a kilenczediket a találók a bronz megvizsgálása miatt ketté törték. Mindenike különböző mintában öntetett; átmérőjük 64—70 mm. közt változik. Közülök nyolcz rovátkolt ékítésű, a kilenczedik, mely a többinél kissé tömörebb, egymással váltakozó rovátkolt, s egymást keresztező vonalas ékítések által tizenegy egyenlő részre osztatik.

Egy dárda h. 115 mm., ebből köpűjére 55 mm., szárnyára 65 mm. esik, a szárnyak a köpű folytonos vékonyodását képező gerinczből egyszerű görbülettel kanyarodnak ki.

Legnagyobb szélességük 29 mm. Ékités rajta nincs; a gerinczen egy jókora lyuk öntési hibából származik.

13 darab tölcséres függő disz különböző nagyságban; a legnagyobb 79 mm. hosszú, a legkisebb 30 mm.

Egy korongos sodrony, u. n. pápaszemes fibula, nyolcz-hajlatu korongja 50 mm. átmérőjű, a középtag átmérője 14 mm. és négy csavarodással bir.

Egy másik az előbbihez hasonló törött fibula, 44 mm. átmérőjű, korongja 9 hajlatu, a 14 mm. átm. középtag 6 csavarodást mutat.

Egy harmadik fibula-töredék, az előbb leirtakhoz teljesen hasonló.

7 drb sodronytekercs u. n. ujjvéd, 20 mm. átmérővel, 7—15 csavarodással.

Mindezen elősorolt 33 darab tárgynak, melyből 20 gyűjteményemben, 5 drb a f. m. muzeumban van, patinája feltűnően ép és élénk zöld. Ezenkívül állítólag br. Waldbott tulajdonában érdekes gyűjtemény van az ezen község határában talált bronzokból.

Ináncs. Országút készítése alkalmával talált két igen érdekes bronzkori csészecske jutott a f. m. muzeum birtokába; egyik egyszerű, fületlen, egyenes függélyes oldalu, aljánál keskenyülő alakkal, magassága 75 mm., átm. szájánál 90 mm.; másik igen kecses alaku edényke, füle karimáján felül ér, hasa hármásával lefelé futó vonalakkal ékesített, talpa feltűnően magas és keskeny.

Jászó. B. Nyáry Jenő a jászói barlangban tett ásatásai alkalmával bronzkori cserepekre is akadt.¹⁾

Kér. A czekeházai határ felé, az „Aranyos“ völgy nyílásának átellenében, mély szántás alkalmával több egész urna találatotott. Ezek egy e helyen létezhető bronzkori urna-tetőre engednek következtetni. (A f. m. muzeumban.)

Kércs. A „Lángoldal“ nevű dűlön bronz-töredékeket találtak, melyek egy pár hengertekercses karvédnek maradványai. A tekercs keresztmetszete háromszögletű, ékités rajta nincs, végein tekercses korongban végződött, mely már négyszögletű. A lelet 10 töredékdarabban gyűjteményemben van.

¹⁾ Nyáry: Aggteleki barlang. 128. l.

Kéty. Két kis bronzkori bögre gyűjteményemben.

Komjáthi. Komjáthi falun és vidékén Pongrácz Jenő helybeli birtokos kutatott régiségek után. Gyűjteményét sok e vidékről kikerült lelet gazdagítja. A falu határában talált két korongos tekercstöredéket kaptam tőle ajándékba, melynek egyike gyűjteményemben van, másikát a f. m. muzeumba adtam.

Korláth. A neolithkori leletekben gazdag Korláth határában az 1886. év folytán a „Köves” szőlőhegy északi részén huzódó sziklák közt 4 tokos vésőt és egy bronzcsákányt találtak. Mindezen tárgyak a nagyobb példányokból valók. Az egyik tokos véső sima karimáju, hossza 120 mm., éle szélessége 4·4 mm., összes ékítése egy a karimával egyenközi horony, másik karimájának eleje kimagaslik, ennek hossza 97 mm., kimagasló elejével 110 mm., karimájával egyenközüleg horony fut rajta végig s ebből fogas ékítések nyulnak le 17 mm. hosszúságban. A harmadik karimájának eleje szintén kimagaslik; ennek h. 104 mm., kimagasló elejével 114 mm., ennek is van karimájával egyenközü horonyos diszítése, valamint hosszában is mindkét oldalon végig fut rajta két-két horony. A negyedik tokos vésőt nem láttam. A csákány hossza 320 mm., tehát a legnagyobb példányok közül való; pengéje mindkét szélén kettős horonnyal ékített, hajlott, élénél erősen kiszélesedő; szélessége tövénél 24 mm., élénél 82. Köpűjének hossza 72 mm., két oldalt 10 mm.-re kiülő dudorral, foka horonyos hegyes nyujtványban végződik s feltűnő, hogy az öntvényben a fok egy hegyes nyujtványt képezett s a tokos korong, mely nem öntött, hanem vert bronz, csak azután lett a hegyes nyujtványra ráforrasztva. Mind a négy tárgy gyűjteményemben van.

Lengyelfalva. Lengyelfalván a bronzkort egy kis lelet képviseli, mely négy nyitott aranykarikából áll. E karikák huzalja négyoldalu, mely csak elvékonyult végeinél válik hengeressé. Nagyságuk különböző: kettő nagyobb, kettő kisebb, diszítés egyiken sincs.

A nagyobbak kerülete 158 mm., átmérője 52 mm., súlya 26·3 és 24·7 grm.

A kisebbek kerülete 130 és 132 mm., átmérője 40 és 42 mm., súlya 12·9 és 12·3 grm. A lelet gyűjteményekben van.

Mislye (Felső-). A f. m. muzeum gyűjteményében van e határból 5 drb bronzkarika¹⁾, továbbá egy veresréz lapos véső, h. 126 mm., élének széle 44 mm.

Papi puszta. Az itt talált bronztárgyak közül legnevezetesebb két lándsa.

Egyiknek hossza 320 mm., miből köpűjére 100 mm. esik, a szárnya hirtelen domborodással indul a köpüből, majd hirtelen csinos kanyarodással visszahajlik a gerincz felé s innen arányos keskenyedéssel halad hegyéig. A szárny kiindulási pontjától a lándsa mindkét oldalán horony fut végig, kihajlásával jelezve a szárny széleinek kihajlását a nélkül, hogy a kihajlással párhuzamosan haladna. Ott, hol a szárny széle keskenyedik, a horony a gerinczczel egyesül.

A másik hossza 346 mm., melyből köpűjére 115 mm. esik; alakra nagyrészt egyezik az előbbivel, csupán a diszitő horony iránya mutat eltérést, amennyiben ez mindjárt a szárny tövénél a gerincz felé indul s ezzel egyesülve halad a lándsa hegye felé.

Találtak itt még egy tokos vésőt, karimája alatt három párhuzamos vonaldíszszel, hosszában ugyancsak négy futó vonaldísz, melyek közül három felül félkörben végződik, hossza 11 cm.; egy hengeridomu karvédet és egy bronzkarikát. Mindezen tárgyak a f. m. muzeum tulajdonában vannak.

Pere. E határban két magas urnát s benne két lapos fejű 185 és 237 mm. hosszú bronztűt találtak.

Prépost és H.-Kércs. Itt és a szomszéd H.-Kércs határában szórványosan találunk bronzokat. Bronzkarikát, rovatolva mindkét szélén, 2 példányt; nyílt, vékony bronzkarikát, egyik végén felhajlítva; bőnyilású, fekete cserépedény, nyakékszerű használt átfurt fekete agyagszemet. Mind e tárgyak a nemzeti muzeumban vannak.²⁾ Egy bronzkori csupor van ugyanezen határból a f. m. muzeumban.

¹⁾ F. m. muzeumgyűj. évk. I. 51.

²⁾ Muz. r. n. 1869. 113., 1871. 106. sz.

Regéc. A falu mélyebb kertjeiben alluvium réteget mutat, hol három különböző nagyságu hamuveder találtatott; fedelök állítólag bronzsodronnyal volt lefoglalva, bennök hamu.¹⁾

Szaláncz (Nagy-). A várhegy tövében levő culturrétegben szenesedett buza található, belőle gyűjteményemben is van. A nemzeti muzeumban van egy nyolczhajlatu henger- (?) idomu bronztekercs, közepén gombbal és egy tizenhathajlatu tekercs.²⁾

Szántó (Abauj-). A „Felső Gyűr” nevű szőlőhegyen a gyógyszerész szőlőjében egész urnákat találtak, egyiknek két füléhez egy-egy kis bögre volt dróttal erősítve. (F. m. muz.)

A „Középső Gyűr”-ön csigavonalas czifrázatú cserepek, kovazuzókó s őrlőkövek találtattak.

A „Középső Gyertyámos” nevű szőlőhegyen találták azon jelentékeny bronzleletet, mely ma a nemzeti muzeumban látható.

E lelet tárgyai :³⁾

Különböző bronzkarika sima, ékítés nélkül, két kigyófejes végű	10
Kettétört bronz korongtekercses fibula	1
Fisebbfajta tölcséres dísz	1
Ékített bronz tokos véső	1
Egész lándsza	2
Törött „	1
Csákány 250 mm. hosszú, végén hajlított	1
Rovátkos karperecz	1
Szekercze 170 mm. hosszú	1

Szemere, Gr. Pallavicini adott gyűjteményembe egy kis agyag füles edényt (tagjában találták), mely kétfelé vált, magassága 42 mm., gyomra kerülete 200 mm., szája átmérője 34 mm., benne 10 drb összekuszált kis sodronytekercs töredék találtatott, mellette egy — a találók által kettétört bonztű, ékítés nélküli, kupakosan lekonyuló szélű fejjel; hossza 192 milliméter.

¹⁾ Dr. Óváry Endre: Arch. ért. III. 60.

²⁾ Muz. r. n. 1850. V. A. 3.

³⁾ M. r. n. 1872. 145. sz.

Szikszó. A „Magyar hegy”-ről egy csinos alaku kis füles bögre került gyűjteményembe. Kissé oldalt kinyuló hasa s félredülő felső része mutatják, hogy szabad kéz műve. Töredezett felső karimájának átmérője 60 mm., az egész bögre magassága 51 mm., füle karimáján túl alig 1 mm.-re magaslik ki, felső karimájának kerülete 180 mm., gyomráé 210; karimája belső oldalán fűrész-fries vonul végig, kívül nyakát kettős sima vonal keríti, alább gyomrának domborulata felé egy czakkos vonal fut végig, ugyanilyen látható az erősen gerincézett gyomron s ez alatt közvetlenül egy kettős sima vonalból álló stráf, mely a lapos fül két oldalán felvonul s az edényke karimáján belül végződik. Alul a fenék mellett ismét a fűrész-fries köríti. Mindezen ékítések, melyek az edényke szürkés falát ellepik, fehér mészszerű anyaggal vannak kitöltve.

Tenger. A völgyből a tengeri szőlőhegyhez vezető ut mentén lévő árokban egy csontváz, egy szép bronzkori fekete grafittal bevont, dudorokkal ékített tálka és egy kovasilánk találtatott. Mindkettő a f. m. muzeumban van.

Tomor. A szőlőkhöz vezető ut mentén egy vizmosás oldalában egy díszítés nélküli agyagedényben, mely csak töredékekben került elő, 219 darab bronz pityke-ruhadisz találtatott. Közülök hat nagyobb 18 mm.-re kidomborodó pipakupak alaku, a kup tetején mindeniknél kisebb-nagyobb lyuk van, alól kalapkarima módjára ellapulnak, a kup tövéen gyöngyös ékítés köríti, melyet két egymás átellenében lévő lyuk szakít meg, minélfogva ezen dísz bizonyosan a ruhára volt felvarrva. E kupalaku pitykék átmérője 24—30 mm. közt változik. A többi mind sima, rajtok semmi díszítés, mindeniken egymás átellenében két lyuk van, alakjuk részint kör, részint tojásdad, nagyságuk különböző, átmérőjük a 17 és 27 mm. közt változik. Sok köztük a törött; patinájuk nem szép, piszkos barna, sok helyen kérgesen élegült, mi vegyi összetételükből származik. (Gyűjteményemben.)

Tornynosnémeti. 1893 őszén burgonyaverem ásása közben, a falutól nyugatra levő hálmos felszín talajában körülbelül 1.5 méter mélyben bronzleletre bukkantak. A lelet egy még nem korongon készült, szürkére gyöngén égetett 11 cm.

magas, ugyanilyen átmérőjű kétfülű agyagedényben volt elhelyezve. Ezen edény teljesen ép, ékítés nélkül, s a benne talált bronzokkal együtt a f. m. muzeum birtokában van. A talált tárgyak a következők: négy bronzkarika, kettő vastagabb és súlyosabb, kettő vékonyabb és könnyebb, amazok súlya 100 és 135 gr., ezeké 70 és 80 gr., mind világos zöld patinával, egynek kivételével, melyről a találó — megtudandó, nem arany-e — a patinát levakarta. Egy három darabra tört korongos fibula. A korongokat egy 13 fordulatu keskeny hengertekercs köti össze.

Egy jobbról-balról 8—8 foggal bíró lemezből kiemelkedő, a gerinczen 7 lyukkal áttört disztimény, mely talán bőrvéknek összefűzésére használtatott. Egy tölcséres függődisz — az erdőhorvátiakhoz hasonló — tükörfémből, törött. 19 darab gömbszelvény-idomu pityke, vékony bronzlemezéből, alól félkör-alaku füllel. Egy makk-alaku bronzból tömörre öntött, kisebb gömbszerű disz, valamely nagyobb eszköz vagy disztimény befejező része. Egy lapos bronzdrótból, végein kihégyesedve végződő hengertekercs, 7 darab vékonyabb s 9 darab szélesebb hengertekercsnek töredéke.¹⁾

Ujfalu (Boldogkő-). A falu határában levő, már alig felismerhető emelkedésű két halom egyikét felásattam, azonban azt már egyszer megásottnak találtam s az összes lelet nagymennyiségű kő s egy kicsiny bronztárgy volt, melynek rendeltetését nem ismerem; hihetőleg töredék. (Gyűjteményemben).

Vily. Ezen község határában is találtak bronzot, közülök két bronztör a nemzeti muzeum birtokában van.²⁾

Zsujta. A falutól mintegy 1 kilométer távolságra eső Ortvány nevű dűlőnek egyik meredek oldalában pihenő munkások tekintélyes bronzleletre akadtak. E lelet tárgyai: 8 kard, 8 karperecz, 6 lándsa s egy madár- (kacsa-) fejet ábrázoló rud, vagy póznavég. A találók elbeszélése szerint a földtől alig eltakarva bukkantak rájuk; legfelül feküdtek egymás mellett a karpereczek, alattok közvetlen a lándsák és a rudvég s legalól a kardok szépen egymás mellé fektetve, még

¹⁾ Arch. Ért. XIV-ik k. 19—20.

²⁾ Hampel: „A bronzkor emlékei Magyarországon” I. k. XVIII. tb. 8. ábr., XIX. tb. 3. ábr.

pedig úgy, hogy egyiknek hegye a másiknak markolata felé volt fordítva. A tárgyak mind épek voltak s a találók csak később, az ércnek megtudása végett törtek el három kardot s egy karpereczet.

A tárgyak leírva következők:

Kardok: 1. hossza 650 mm., pengéje 550, markolata 100, ebből a nyujtvány 30, középső tag 58, végső tag 12. Liliomlevélalakú pengéjének legnagyobb szélessége 50 mm., a markolatnyujtványtól 32 mm. távolra egy bevágással 27 mm.-re keskenyedik. A penge hegyétől markolata felé mindkét oldalán ötszörös vonaldisz huzódik, mely azonban 217 mm. hosszúság után megszűnik. Alsó vége két bronzszöggel van a markolathoz erősítve, melynek nyujtványa meander-vonalakkal ékesített, középső tagján 3 egyenes vonalakkal ékitett gyűrűpánt dudorodik ki, végső tagja lapos gombbal végződik hét águ csillagdiszitéssel.

2. Hossza 675 mm., melyből pengéjére 556, markolatnyujtványára 28, középső tagjára 74, végső tagjára 17 mm. esik. Pengéjének széle 48 mm., végső tagja lapos gombbal végződik, külső lapján félkörös diszitéssel. A bűtyök tövének lyuk van.

3. Hossza 687 mm., pengéje 576, markolatnyujtványa 30, középső tagja 64, végső tagja 17 mm. Pengéje legn. szél. 47 mm. s a markolat felé fokozatosan 31 mm.-re keskenyedik. Pengéjét párhuzamos vonalak ékesítik, csupán a középtag harmadik bordáján látszanak némi háromszögalakú diszitések s a végső tag lapos gombjának külső lapján egyes pontozatok.

4. Hossza 626 mm., pengéje 526, markolatnyujtványa 29, középtagja 60, végső tagja 11. Pengéjének legnagyobb szél. 43, markolatánál fokozatosan keskenyedve 23 mm.-re. Hegyétől markolata felé 410 mm. hosszú párhuzamos vonalak futnak végig s végükön bokréta-szerűleg kicsavarodnak, innen a markolat felé 76 mm. hosszúságban egymást keresztbe metsző egyenes vonaldisz következik, két szélén kettős félkörös ékítéssel szegélyezve. A markolatnyujtványon csillagos diszítés van félkörös szegélylyel, a középtag a végső tag felé fokozatosan keskenyedik, a 3 borda az alapból alig emelkedik ki, csak 3 párhuzamos vonal jelöli; ezek közei recézéssel vannak

kitöltve; a végtag lapos korong, rajta 9 águ csillagdiszítés.

5. Hossza 665 mm., ebből pengéje 560 mm., markolatnyujtványa 25 mm., középtagja 65 mm., végső tagja 25 mm., pengéjének legn. szél. 49 mm., markolatánál 26 mm.-re keskenyedik; a pengét 5 párhuzamosan haladó vonal, a markolatnyujtványt meanderékitések, a középtag erősen kidomborodó bordáit függélyes s vízszintes vonalak, a végső tag lapos gombját 14 águ csillag disziti.

6. Hossza 600 mm., ebből pengéje 490, markolatnyujtványa 28, középső tagja 68, végső tagja 14 mm., pengéje legn. szél. 50 mm., markolatánál 25 mm.-re keskenyedik. A markolatnyujtványt pontos vonalak, a korong külső lapját 14 águ csillag disziti.

7. Hossza 608 mm., ebből pengéje 482, markolatnyujtványa 28, középső tagja 74, végső tagja 24 mm. A penge legn. szél. 53 mm., mely 37 mm.-re keskenyedik, de a markolat tövénél ismét 53 mm.-re szélesedik. E kard pengéstől, markolatostól egy darabból van öntve s ékítve nincs.

8. Hossza 500 mm., ebből pengéje 377, markolatnyujtványa 28, középtagja 62, végső tagja 33 mm. A pengét három párhuzamos vonal ékíti, a markolatnyujtvány sima, de a középtagon a három borda közeit gondosan vésett mértani ábrák töltik ki. — A végtag a többiektől eltérőleg mandulaalaku; rajta mindkét oldalon 3—3 vonalas pontos ékítés fut végig.

Csoma József.

(Folyt. köv.)

Kassa küzdelme a német katonaság beszállásolása ellen 1660—1665.

Stahremberg Kassán.

1661. jun. 20. Azonban minthogy tegnap beérkezett general Stahremberg uram, nem kell elmulasztanunk ő nagyságát salutaltatni (üdvözölni) és valami honoráriumot praesentálni.

Marcus Mihály és Lehman Gáspár expedialtattak erre, kérvén őt, hogy atyai jóakaratiában ezt a nyomorult várost tartsa és oltalmazza. Minthogy pedig egyéb ujságunk nincs, két fő tokaji bort presentáljanak ő nagyságának. Valahová parancsolja, kész a város odaszállítatni.

Bíró uram és az n. tanács, fűrmender uram és az egész keresztyéni választott község az mészárosokat admoneálja (figyelmeztesse), hogy az mostani felemelt mészárszékeknek elromlására és elunására az husnak fontját adnák d. (denár) 2^{1/2} és így rajtok veszne a hus. Úgy gondolják az ususa is tolláltatik.

Még ujabban is követséget kell az úrhoz küldeni s kérni, tartsa fen eleinek jó magokviseletét és az ilyen veszedelemre való alkalmatosságokat távoztassa el ő nagysága. Ne kellessék ő felségét, az mi kegyelmes urunkat requirálnunk. Mert nekünk is egyáltaljában ártatlanságunkat tovább kell terjesztenünk. Kész az város megtartani az jó correspondentiát, csak toláltassa (szüntesse be) a mészárszéket. Ezen is instáln i kell, hogy az elmúlt napokban való homicidiumok (gyilkosságok) dolgában legyen ő nagyságától oly praemissa, hogy satisfactiot adni elrendeli ő nagysága. Mi

az süveges concivis (polgártárs) atyánkfia dolgában július 5-öt terminaljuk. Akkor az megsérült ember compareáljon (jelenjen meg).

Megérkezvén követünk Starembeg ő nagyságától, jelenték, hogy a köszöntést kedvesen vette. Mivel pedig az szállás felől is követtük ő nagyságát, hogy alkalmatlan szállást találtanak hertelen mutatni az városban, noha bizony bíró uram igyekezett volna alkalmatosabb szállást rendeltetni. De minthogy az derék házak s az *piaczi házak mind nemesek birodalmában* vagynak s nem is akarnak szállást adni. Az iránt ő nagysága nem is tart semmi difficultást, mert csak feje felett lehessen hajlék, ő nagysága contentus. Az két hordó borokat igen kedvesen vette s azt mondta, ha adunk, csak keveset adjunk, de jót; mivel odafenn ő nagyságának derék emberekkel vagyon dolga és esmerettsége, az idevaló bornak meg hire vagyon, ő nagysága is had dicsekedhessen az város jó akaratjával. Igéri mindenben jó akaratját s örömet lenne mulatságban az nemes tanácscsal s nyereségnek tartaná, ha egy pohár bort köszönhetne az n. tanácsra és községre.

Az ötödik asztaltól való fűrmender jelentette, hogy azt beszélnék a városban, hogy a mostani szék felemelésének oka az volna, két fia vagyon egy mészáros tanácsbeli embernek, azok veszekedtenek volna az jesuitákkal s más embereket is semminek tartának. Ismét, hogy generalis urunk ő nagyságát azért is csufolták, hogy csak 8 font húst vitet asztalára.

A generalishoz küldött követek válasza: Referáltunk mindent. S mind elhallgatván ő nagysága, minekünk semmi egyéb választ nem adott ő nagysága, hanem mostan derék dolgai lévén, csak elbocsátott. Mindazonáltal azt mondá, hogy fűrmender urunkkal megüzeni.

1661. június 30. Bíró: a nemes camara üzente, hogy a mint a generalis urunk ő nagysága üzent volt az városra a 30 szekerek praestálása (előállítás) felől, ugyanúgy magyarázza a n. camara, hogy a város magára vállalta volna mindéppen, ahhoz még 10 szekereket kíván az camara, hogy alávihessenek élest, s az taxába beveszik.

Marcus Mihály és Schirmer János uramék által üzent a tanács a kamarára, hogy egyáltalában nincsen mód annyi szekereknek praestálásába. Ami az limitatió szerint reá esik, praestálja az 6 szekereket. Most is 3 szekereket kell valami vas alá adnunk. Épülethez is rendeltünk. Az régi sok praestalt vecturat is mind eddig is nem igazította el az camara.

Megérkezvén ő kegyelmek, egyáltalján úgy resolvalták magukat, hogy ők nem tudják hova fordítani szemöket, jobb megcselekedni a városnak, mintsem erővel, aminek meg kell lenni.

1661. *junius 30.* Schirmer János uram a táborban lévén az éléssel, referálta Starenberg generalis üzenetét. Az jó affectióját (indulatát) az nemes városnak köszönte, azt is intimálván (közölvén), hogy ő róla is ne feledkezne el a város, tudva mit cselekedett Zuzzával is a város. Ő nagysága is generális lévén, szolgálhat az városnak és faluinak, mert az étel-ital csak átalmegyen, de olyat cselekedne a város, az ki emlékezésre való dolog lehetne, el is várja a város jóakarátját.

Engedékenyebb hangok; a fuvarok megadása; a süvegesek megbüntetése.

1661. *jánus 30.* Homonnay Generalis uram is requiráltván, minthogy szekereket megárestáltak volt, több szavai között hozta elő, hogyha jámborok volnánk, ő nagysága is tudná magát alkalmaztatni.

1661. *junius 30.* Oly conditió alatt, hogy az nemes camara találja fel azt a módot, szekereik tovább ne vitesse-nek Szerencsnél, — a mennyi szekérnek szerit teheti az nemes város mostani szükségében is nem fogyatkoztatja meg a nemes camarát; de ő kegyelmek is mind az tavalyi vecturat s mind ezt igazítsák el.

1661. *julius 5.* Husztyava András ellen a fiscus vizsgálatot indított. A fiscus ügyvédje előadja, hogy Husztyava a kapitányt arczul ütötte és megverte. Husztyava ügyvédje: a kapitány adott rá okot, mert szállása helyett befeküdt Husztyava felesége ágyába, ki félvén hogy erőszakot tesz rajta, a a czéhbe ment uráért, ki szép szóval kérte a kapitányt, menjen az ágyból szállására. S a kapitány felugorva egy ifju

mestert majd átszúrt koszpergyével. Azután puskával is löni akart, de azt is elvették s Husztyavát arczul csapta a kapitány, pedig nem is adott Husztyava semmi okot a veszekedésre. Haladékot kér a bizonyításra. A haladékot nem adják meg, mert az ügyet most kell befejezni. Az tanuk is behozzák, hogy ő volt oka a veszekedésnek. Egyébiránt is, aki concivisi kötelezettségre adja magát, arra is köteleztetik akkor, hogy semmi háboruságnak oka és indítója nem legyen. A tanuvallomások felolvastatnak és előterjesztetnek.

Deliberatum: Minthogy az tanuk vallásából kitetszik, hogy az Husztyava nemhogy csillapította volna az embereket, de még azt kiáltotta: „*üsd, vágd az lábát, de a fejét ne bántsd*“; azért oka lévén a veszekedésnek, convincáltatik (elmarasztaltatik) in fl. 40.

1661. *julius 8.* A fiscus megidézi Süveges Györgyöt, mert 1661 Vizkereszt nap tájban Husztyava András házához menvén, a német kapitányt bottal megverte, egy szolgáját is megvágta, az akkori tumultusra okot adott. Készüljön törvényhez.

1661. *julius 6.* Ezer gyalog jön onnan felül, a vármegye rendelkezék a stációkról. Egy stációra kíván 400 kenyeret, 25 akó sert, 3 hordó bort, 40 köből zabot.

Semsey György rendzavarásai.

1663. *febr. 16.* Biró: Minemű rút hallatlan és felettébb való dolgokat kezdjen cselekedni városunkban Semsey György uram, hogy nemcsak alá és fel szánkázik, az utczákon sipoltatván magát majd élfélig, az mint az minap cselekedett, hanem ujabban az elmúlt éjjel dorbézolván házánál sokadmagával, nemcsak sipoltatta magát, de ablakját megnyittatván éjfélkor kifeküdtenek. Rikottanak és ujongattanak annyira, hogy aki hallotta iszonkodhatott benne. Ezt soha sem generálisok, sem vicegenerálisok nem cselekedték. Én éczaka nem akartam lármát indítani, de hogy csak hallgatásban legyünk, az is nem jó.

Deliberatum: Igenis kell üzenni ő kegyelmére, hogy afféle botránykozásul való állapotokat félretegyen s hagyjon békét az éczakai dorbézolásnak, mert ha egyáltalán valami

történik éczakának idején, azt azután magának tulajdonítsa, mert egyáltalában más fő magisztrátusokat requirálni fogja a város.

II.

A város szorongatása a német őrség befogadása végett.

Wesselényi nádor Kassára jön. Megvendégelése.

1661. július 19. Biró az egész községhez: Múltóságos gróf palatinus urunk ő nagysága jön, sőt követ is vagyon. Levelével intimálja (közli), hogy ő felsége parancsából erre az **felföldre** kelletvén jönnie, nyereségnek tartaná, ha a városnak szolgálhatnak.

Amely szállása volt ő nagyságáuk eddig, felkérjük Hartyáni Andrást, hogy tisztíttassa házait. De Hartyáni a követtel visszaülzente, hogy igen haragszik, senkinek nem jobbagya, s immár mindeneket reá szoktanak szállítani. De Isten őtet úgy segítse, háza boltozatját lerontatja, ne legyen szobája. Azután utánunk küldé szolgáját, hogy az ház csinosítására legyen gondja a városnak, mert mindent leszedet a házból.

A palatinus fogadására főrmender és Kromer György uramat küldik s megbízzák, kérjék meg, hogy a német officireket, kik mellette vadnak, fordítsa másfelé az Tarcza mellé, mivel szintén most aratnak az emberek, minthogy az város határa szűk, amint maga is jól tudja, a város lakosi kárt ne vallanának.

Honorariumot adnak: bor 2 hordó, vágó barom 1, juh 6, borju 2, fehérczipó 200, közönséges 300, zab cub. (kőből 20,¹⁾ lúd 12, tyúk 20, ser 4 hordó, széna. Regimentnek ser 6 hordó, kenyér 600, vágó barom 2, bor 1 hordó, zab 15 cub., széna 6 szekér.

1661. júl. 22. A tanácsnak a bíró házában a tribunus plebis jelenti: Innen megindulva, mikor hallottuk, hogy ő nagysága Sztropkóra jön ebédre, mi is oda siettünk. Alázatosan instáltuk, hogy Isten őt behozván, egy kis collatió legyen jelen a n. tanácsossal és bíró urammal s az egész vá-

¹⁾ Általában a kassai kőből volt elfogadva.

ros e kegyelmességét minden alázatossággal megszolgálja. Ő nagysága igen becsülettel vette, hogy az nemes város ily messze küldött eleibe és pedig nem az aprójában az emberinek, hanem az első és őregek közül. Hogy ebéden a városnál lehessen, nem ígérheti, mivel gróf generális uram hitta akkorra ebédre s ott leszen s csakhamar kimegyen Enyiczkére. De azután, valamely nap kívánjuk, jelen leszen egy collatió s mindenben ígéri mint eddig, úgy ezután is continuálandó jóakarattját.

Illendő, hogyha ő nagysága Enyiczkére fog menni, az elrendelt honoráriumnal gazdálkodjanak s azután ködre (keddre) készüljenek egy collatióra, generális és püspök uramat is elhíván.

Palatinus urunk ő nagysága bejött collatióra a nemes város instantiájára s meg is vendégelte a város becsületesen General Starembeg urammal, gróf general urammal s több úri főrendekkel együtt.

A nádor a praesidium (német katonai őrség) bevételeire igyekszik rábirni a várost.

1661. *julius 30.* A bíró házánál előadja a bíró: Tegnapelőtt a collatió előtt palatinus urunk a szállására hivatott engem, főrmender, Szentkirályi Sebestyén és Madarász uramat s előadá, hogy mikép dühösködik a török főkép erre a városra. Ime, Várad az övé lévén, mi pedig magunktól erőtelenek vagyunk megvédésére, azért mondjuk meg, beveszszük-e a praesidiumot s assecuraljuk, hogy ezen dologban nem fog hiába fáradozni. Hiszen a mi conditiókat kívánunk, mindeneket megcselekszik s ő felségével konfirmáltatja (megerősített). De ha ugyancsak az régi megátalkodottságban maradunk meg, az veszedelmet, a mely fog következni még a *gyermekink is nekünk fogják köszönni, átkozván haló földünkben is.* Mert Isten ő nagyságát úgy segélje, el vagyon végezve, hogy ide a praesidiumot behozzák, az szent szakramentumra esküdván el vagyon végezve, hogy omnibus viis, modis et mediis (minden uton módon) behozzák az praesidiumot s feldolnak bennünket. Mi haladékat kértünk; de mondá, hogy nem kell erre, csak resolváljuk

(határozzuk el) magunkat. Azután meg is üzentük, hogy nekünk nincs módunk, hogy magunkra vehessük s nem is akarunk csak valamit szólni is a dologhoz; kértük, hogy ez iránt kegyelmessen megbocsásson nekünk. E követségünkre aztán nem szólt. Hanem is megint ma üzent, hogy a török s tatár a Szamos között éget s rabol, Kisvárdá táján vagyontáborá Ali basának; Apáti nevű falunál nem szűnik a pogány.

Erre mondá a bíró uram: Úgy látom, becsületes uraim, minket mindenképpen csak nyomorgatni akarnak s el sem kerülhetjük, hogy a praesidiumot be ne hozzák. Énnkem beszélte nagy ember, hogy fenn a consultatióban elvégezték, hogyha be nem vesszük, egyáltalában erővel is ránk hozzák és feldulják mindenünket. Hanem maga palatinus urunk könnyörgött volna ő felségének, ne cselekedtetné ezt, mert az egész ország megütközne benne.

Mindhogy a jövő héten leszen a *nemes vármegyének gyűlése* Gönczön, megüzenjük, ne mondják, hogy ily ardua matériát (fontos dolgot) nem közlöttünk velek, de nem panasz-kép kell előadni.

A nemzeti fölkelés és a praesidium ügye a vármegyei gyűlésen.

Aug. 2. Madarász Márton uram a megyei gyűlésről megjövén, referál: ő felsége parancsa publikáltatott, hogy generál Montecuccolit bizonyos számú armadájával erre a földre bocsátaná. A palatinus levélben parancsolta, hogy insurgáljanak. Sok discurálás után követséget határoztak hozzá, hogy a vármegyének fele hódol, az hogy ülhessen fel; másik fele pedig, ha felül és elmegy, az több vármegyék ezen menvén által, felette nagy dülást tesznek, ha itthon nem lesznek. Ő nagysága diferálná (elhalasztaná) ezen vármegyének felülését, hogy általmenvén az többiek, ezen vármegye úgy menne el. A mi dolgunkat úgy hozták elő, mint a mely közhírré esett értésére, nem mint a mi instantiánkat. A praesidium Kassára hozása az alkotmányval ellenkezik. A veszedelem tul vagy on az Tiszán s ott merőben kellene azt obviálni (megelőzni), ott kellene az ellenséget propulsálni, a mint hogy ha városokban is volnának is nemesek, onnan is

a végházakba kellene vinni őket és azokat fortificálni (megerősíteni). Kassa Isten után egyedül csak refugiumja (menedéke) ennek az darab földnek, minden felől ide futván az nemesek és egyéb rendek in casu necessitatis (szükség esetén), soha is alkalmatosan permansiója (maradása) az regnicoláknak (lakosoknak) nem lehetne, ha a praesidiumot behozná ő nagysága. Kérik tehát, Kassát avval ne méltóztassék terhelni.

Baxi István uram ajánlá, hogy maivel úgy látja, a németektől meg nem menekedünk, kössünk ki bizonyos conditionokat, a melyek ellen ha vétének, procedálhatna (eljárhatna) a város. Hallja, hogy a statusokat összehívja ő nagysága, akkor e statusok megegyezéséből legyenek írva e conditionok.

Végezték, hogy a concivis nemesek is insurgáljanak, de ezt vigore art 21. anni 1622. obviálnunk kelletik.

A kamara gabonát kíván Montecuccoli serege számára.

Aug. 12. Biró: a német vicecomissárius a camara nevével requirálá, hogy a város vállalja magára, ők adnak pénzt és szerezzen elegendő gabonát fl. 1 d. 25, abajdóczot fl. 1 d. 50, tiszta búzát fl. 1 d. 80 s a város megőröltesse.

Nem vállalhatják s ő felsége irta is, hogy ezt a kamarára bizza. Az ígért 1200 köből gabonának sem tehették szerit; most annak megszerzésében fáradoznak.

Kerekes György.

(Folyt. köv.)

CSALÁDTÖRTÉNET.

Abauj- és Tornavármegye nemesei- nek összeírásai.

3. Kassai járás:

Nagy-Bodoló.

Adorján Tamás.

Nagy-Ida.

Baynai Pál

Bersenyné

Halasi Jánosné

Jerem [iás.] Deák

Sütő Miklós

Szabó Gergely

Székely András

Szőlősi András

Török András.

Pány.

Berkeszi Ferencz

Hegymegi János

Kolos Mihály

Seres János.

Perény.

Marusi Jánosné

Tóth Pál.

Szakoly.

Horki János

Soltész Mihály.

Szina.

Kerekes Márton

Posta Mihály

Tamok István.

Tornayos-Németi.

Farkas György

Laszainé

Sóri Pál

Zsebes.

Dely János.

3. Szikszói járás.

Alpár.

Bala János

Benkő Mihály

Berki Ferencz

Berki György

Gadnai István

Horváth Györgyné

Lajos Mihály

Szunyogh János

Verebély János

Verebély Mihály.

Alsóbaxa.

Abony István

Balogh Lukács

Barany György
 ifj. Baxi Ferenczné
 Beretski János
 Borsos István
 Csány Pál
 Cseke Márton
 Cseke Pál
 Csiszár Miklósné
 Dedesi Mihály
 Gataly István
 Hegymegi Benedek
 Jeney János
 Lőrincz Deák
 Matyus Péter
 Megyesi György
 Nagy Benedek
 Szabó Máténé
 Tót Györgyné
 Valy Jakab.

Alsócécze.

Czéczei Antal
 Czéczei György
 Dienes András
 Mérai János
 Sacoly Péter.

Alsóméra.

(Senki.)

Alsóvadász.

Hergéts Márton
 Mészáros János
 Nagy Gergely
 Nagy (Labea) Mihály
 Posgai János
 Vas András.

Baskó.

Iratosi Miklós
 Posony György

Bodókújfalú.

Bay Márton
 Kováts Mihály
 Nagy György
 Szabó György
 Szegő András.

Báld.

(Senki.)

Csobád.

Horvát Márton
 Kun János
 Paxi Lőrincz
 Szabó Zsigmond..

Czekeháza.

Czeke Péter árvái
 Kassai János
 Zsarnay Ferencz.

Encs.

(Senki.)

Felsőcécze.

Fekete Mihályné.

Felsődobosza.

Köteles András
 Nagy János
 Somody Miklós
 Sós Mihály
 Szabó Márton
 Szombathi Tamás.

Felsőméra.

Abony Bálint
 Lantos Ferencz
 Lantos István
 Pots György.

Fony.

Balogh Máté
 Dely Mihály

Fügödi Tóbiás
Korocz János
Papy Gáspár
Salgó Farkas
Szabó Bálint
Toronay Nagy Mihály.

Fügöd.

Csina Pál
Hegy János
Horváth Mátyás
Kovács Gábor
Nagy András
Nagy János
Terney Péter
Vida András
Vida János.

Gibárt.

Ghibárti Farkas György.

Göncz.

Barta Gergely
Csölből András
Egeresi János
Gócz Pál
Horváth Mihály
Klos András
Kozma Mihály
Kováts Sámuel
Kováts Szabó András
Rácz Mihály
Sebők Tamás
Solomi (Sólyomi ?) István
Szabó Boldizsár
Szabó István
Szabó Nagy Mihály
Szölts (Szűcs) Boldizsár
Telczer Gergely
Tóth Mészáros András

Varani István
Vatay György.

Gönczruszka 1. Ruszka.

Halmaj.

(Senki.)

Hejcz.

Baxa András
Dants Tamás
Fodor Péter
Kövi István
Layos Ferencz
Mangó Pálné
Medgyesi Andrásné
Mester János
Mészáros Szabó Pál
Nagy István
Nagy Péter
Szabó András
Szabó Gergelyné
Szabó István.

Horvátí.

Tóth Márton.

Ináncs.

Balogh István
Kis János
Lödör Gergely
Pál János
Szabó Péter
Szántó András
Szendi István
Thott Albert
Varga Jakab.

Karácsonföldre.

Bodó Gergely
Csaba Gergely
Csonka György

János Deák
Pap István.

Kér.

Benyei Mátyás
Berczeli Pálné
Berki György
Csiby András
Gál János
Idrány György
Károly János
Kentes Mihály
— Király Mihály
Makai András
Mészáros János
Nagy Bálintné
Nagy István
Sarnai Mihály
Szabó András
Szabó István
Szabó Pál
Thomori László
Thomori Péter
Trocsány Mihály
Varga András.

Kiskinizs.

Barakony András
Csató Gáspár
Cymbalmos Mihály
Hajdu István
Hegedüs János
Kinisi György
Kis Tamásné
Komáromi János
Mihály Deákné
Nagy Farkas
Nagy György
Nagy István és György

Pap Ferencz
Pap Istvánné
Sasay István
Sasay Péter
Szabó Mihályné

Korlátfalva.

— Dienes András
— Dienes János.

Marczinfalva.

— Czimbalmos Mátyásné
— Horváth János maradékai
Kapczy István
Marczynfalusi Mihály
Szeley György
Szelei István.

Nagykinizs.

Kinisi András
Tót András
Tót István.

Rázsony.

Csató Jánosné
Csákány István
— Keresztes András
Macsi Bernát
Nagy János
Nagy Pál András
Oltsvári György
— Ónody János
Szabó István
Szőlősi Ferencz

Ruszka.

Deák György
Erdő Gáspár
Varga Cáspar
Varga János.

Szántó.

Biró Deme
Budai Mihály
Chyatos (Csattos) János
Csizmadia Andrásné
Erdős György
Ferenczi Pál
Finta Jánosné
Gergely Deák
Hegedűs Mihály
Horvát István
Istenes Balázs
Károly András
Koncz Pál
Körtvélyesi István
Lengyel Sebestyén
Lippai Tamás
Lőkös Mihály
Marczynfalusi Péterné
Miskolczy György
Német János
Német Lőrincz
Péderi András
Szinai István
Toronyai István
Zendi Tamás.

Szentandrás.

Czeczery Péter
Epperjessy Pál
Gálvácsy István
Hegedős Ferencz
Komádi András
Komádi János
Korlát András
Kovács Boldizsár
Mar Tamás
Szabó Mihály

Székelly Tamás
Szőke András
Toot János.

Szükszó.

Áts István
Bak János
Balayti Pál
Balogh Pálné
Barbély Mihály
Borbély Pál
Bata Gergely
Bán András
1. Beke Jakab
2. Beke Jakab
Bene Mihály
Berzi Miklós,
Bodó Miklós
Bor Gergelyné
Buzik György
Csaba Márton
Csaygos István
Csibi György
Czövek Mátyás
Czudar György
Doma György
Eperjesy György
Farkas Mihály
Ferenczi István
Filep Márton
Fügödy Nagy István
Füzy Mátyás
Gáspár Deák
Géczy János
Gedo András
Gedo György
Gergely Deák
Gombos János
Gyarmati István

Gyurko János
 Harsány Mihály
 Harsány Mihályné
 Hatvany Mihály
 Hatvany Benedek
 Hegedűs János
 Horváth Andrásné
 Horváth Mártonné
 János Deák
 Jóczik István
 Juhász Bartus
 Kardos Balázs
 Kardos Istvánné
 Kardos Lukács
 Katona István
 Katona Zsigmond
 Kántor György
 Keczen István
 Keczen Márton
 Keresztes Pál
 Király Mihály
 Kis Mihály
 Korodi Mártonné
 Kos János
 Kos Mihály
 Kos Pál
 Kosa Gergely
 1. Kováts István
 2. Kováts István
 Kováts Pál
 Kutas János
 Laskay János
 Lukács András
 Lukács Deák
 Makranczy György
 Makranczy János
 Mező Péter
 Miskolczy Pál

Molnár András
 Molnár András Deák
 Morsa György
 Muska János
 Nagy Gáspár
 Nagy György János
 Nagy György István
 Olasz Sőcz János
 Oremus Mátyásné
 Pap István
 Pintér Andrásné
 Sarnay Mihály
 Sas István
 Sepsy Mihály
 Seczenyi (Szécsenyi) János
 Sőcz (Szőcs) György
 Sőcz (Szőcs) Márton
 Suhay (Szuhay) Istvánné
 Sudy János.
 Szabó András
 Szabó Gergelyné
 Szabó György
 Szabó (Tállyai) István
 Szabó Márton
 Szabó Mihály
 Szakáts János
 Szaniszló Benedek
 Szarka Péter
 Szikszay Ferenez
 1. Szygyártó András
 2. Szygyártó András
 Szöts György
 Tarczai Mihály
 Tarjáni Demeterné
 Thot István
 Toló János
 Tomori Nagy Jánosné
 Torjány Péter

Török Jakab
 Turkely György
 Ujfalusi Tott István
 Vadászy Péter
 Vakát Lénárd
 Varga János
 Vas György
 Vágó Gergely
 Zoccai János.

Tusa.

Czakó András.

Vilmány.

Baltha János
 Szegedy György.

Vízsolly.

Bodnár Péter
 Hunyor Tamás
 Kováts Lukács
 Ötvös András
 Pap Imre
 Tolnay Miklós
 Tóth Mihály
 Zon Márton.

A Torna-vármegyében kihirdetett czímeres nemeslevelek.

Kovács Miklós I. Huszár Benedek.

Kovács Péter; testv.: Demeter; fel.: Bor Anna; anyja:
 György Kata. Wien, 1631. febr. 26. Kh. 1631. jun. 4. (1631. 186.)

Kovács Sámuel I. Gáll alias Kiss (de Pásztot.)

Kozák András; fel.: Pap Kata; fiai: János, Mihály és
 Zsigmond. Unokatestv.: Lazányi Mihály. Varga András. I.
 Lipót. Pozsony, 1659. okt. 24. Kh. 1659. decz. 30. (1659. 23.)

Kozák György; testv.: Mihály, István és János. Nagy-
 bátyja: Horváth László. Regensburg, 1653. jun. 3. Kh. (1654.
 216.)

Kozí Péter; fel.: Mező Anna; fia: András; testv.: János
 és másik János. III. Ferd. Wien, 1650. aug. 29. Kh. 1651.
 (Feria quinta prox. post Dom. Quasimodo.) (1651. 150.)

Kozla István; fel.: Kulyn Margit; fiai: György, János
 és Gergely; testv.: András, Péter, Imre, Mátyás és Lukács.
 Kathona István, Berky György és István. II. Ferd. Wien,
 1633. szept. 17. Kh. 1643. márcz. 4. (1643. 55.)

Kozma I. Nagy alias Kozma.

Kozma János l. Jóhész Ferencz.

Kozma Péter és fel.: Huszár Kata; testv.: Mihály és Miklós. Kh. 1628. febr. 9. (1628. 167.)

Kórody István l. Vajas Péter.

Körtvélyessy alias Literáti Márton és mások. Kh. 1619. aug. 3. (1619. 130.)

Kövesdy alias Kelemen l. Füstös.

Kövr János; fel.: Balogh Judith; fiai: András, Mihály, Imre és István; testv.: János és István. Kh. 1630. (Feria tertia prox. post festum S. Joannis Bapt.) (1630. 182.)

Krigk alias Possai András; fel.: Chér Anna; fia: János. Lengyel Bertalan. Tymár András és ennek fel.: Chér Judith és leánya Judith. l. Lipót. Wien, 1661. jan. 20. Kh. 1661. szept. 10. (1661. 103.)

Kristan l. Christan.

Kura alias Föl-Némethy Márton; fia: Márton; fel.: Bek Ilona; Thamássy János és Márton. Ágoston András. III. Ferd. 1651. jun. 29. Kh. 1652. ápr. 18. (1652. 186.)

Kys alias Szarudy l. Barlogh.

Kys András, Gergely, Mihály. l. Tota István.

Labóczky Lázár László; testv.: Ferencz, János és László. Mikó György és fia. III. Ferd. Regensburg, 1653. szept. 23. Kh. 1653. decz. 4. (1653. 206.)

Lancedtos l. Thoth György.

Laczka alias Korocz l. Thuróczy alias Sima.

Lakathos György, Pál és István. Koczás György, Péter és Miklós. III. Ferd. Wien. — Kh. 1645. decz. 12. (1645. 104.)

Laniator János l. Sparker alias Seratoris.

Lazanyi Mihály l. Kozák András.

Lánczy István; fel.: Csiby Anna; leánya: Anna; testv.: Mihály. Wien, 1634. ápr. 4. Kh. 1634. (Feria quarta prox. post festum Transfig. Domini.) (1634. 204.)

Lengyel Bertalan l. Krigk alias Possai.

Lengyel Gergely l. Fekete János.

Lengyel Mátyás; testv.: András és Dorottya. Wien, 1634. szept. 10. Kh. 1635. jun. 13. (1635. 205.)

Lippay alias Almásy András. l. Lipót. Wien, 1690. ápr. 28. Kh. 1698. jun. 25. (1698. 678.)

Lippay (de Almás) János. I. Lipót. Wien, 1689. ápr. 28. Kh. 1702. jun. 22. (1702. 143.)

Liptay János I. Bothgál János.

Liptai alias Knyess (?) I. Lükő.

Literati (de Göncz) András és testv.: Gönczy András. Kh. 1615. (Feria secunda prox. ante festum Philippi et Jacobi Ap.) (1615. 100.)

Literati (de Almás) Mihály. Miskolczy Mihály, Lukács, Péter és István. Pozsony, 1630. máj. 12. Kh. 1630. ápr. 10. (Feria tertia post festum Corporis Christi.) (1630. 181.)

Literati (de Hidvégardó) alias Megye István; testv.: András, Mihály és Anna. Kh. 1625. jun. 11. (1625. 155.)

Literati Szikszay alias Gyüre János; fel.: Csizy Borbála; leánya: Ilona; testv.: András és ennek fel.: Dorottya s leányuk: Ilona; unokatestv.: Nagybálinth István. Kh. 1633. ápr. 13. (1633. 200.)

Literati I. Almássy *Literati* (de Almás).

Lohin Szabó alias Szinai Mátyás; fel.: Kapronczay Kata; testv.: Mihály; unokatestv.: Vincze (de Szina) András és György. I. Lipót. Wien, 1667. jan. 20. Kh. 1667. aug. 25. (1667. 308.)

Lőkes Márton és testv.: János és Pál. Sárkány István. III. Ferd. Wien, 1651. márcz. 15. Kh. 1651. okt. 5. (1651. 173.)

Lukács György I. Sebeők István.

Lükő János; fel.: Koncz Kata: Ujházy György és fiai: Márton és György. Kneysh alias Liptai Mátyás. I. Lipót. Wien, 1669. ápr. 15. Kh. 1669. jul. 3. (A czimer is le van irva.) (1669. 381.)

Magas Boldizsár; fiai: András és János. Kh. 1626. jul. 1. (1626. 160.)

Maghóczy András. Szabó János és Gáspár. III. Ferd. Wien, 1651. febr. 15. Kh. 1651. (Feria quinta prox. post fest. Dom. Quasimodo.) (1651. 150.)

Magyar István és János I. Barlogh István.

Marthon István; fel. Sára; fiai: István, János, Lukács és András; leányai: Anna és Dorottya; testv.: György s ennek fia András. Wien. Kh. 1636. ápr. 9. (1636. 210.)

Marthon János és Ambrus I. Szaniszló (de Szoldczay).

- Maxa* Sebestyén. Kh. 1622. aug. 29. (1622. 132.)
Mayor István; testv.: Miklós, Márton, Péter, Bálint, György és Gáspár. Kh. 1633. jan. 15. (1633. 200.)
Megye I. Literati (de Hidvégárdó) alias Megye.
Mező Balázs és testv.: János és István. II. Ferd. Pozsony, 1630. máj. 16. Kh. 1643. nov. 19. (1643. 77.)
Mező Péter és István I. Kolos Mihály.
Mihályffy Márton I. Szabó Máté.
Mikó György éa fia I. Labóczky Lázár.
Millian Miklós Mátyás, másik Mátyás, György, István, János és Pál. III. Ferd. Regensburg, 1653. szept. 23. Kh. 1654. jan. 21. (1654. 208.)
Miske László; fel. Veressy Judith; fia: Pál; leánya. Kata; testv.: Demeter. Lincz, 1648. aug. 10. Kh. 1650. Szentháromság vasárnapra következő harmadik vasárnap utáni csütörtök. (1650. 128.)
Miskolczy alias Szabó Lukács; fel.: Borsos Kata; fia: György; leánya: Erzsébet és Kata. Kh. 1630. Ker. sz. János ünnepe utáni kedd. (1630. 182.)
Miskolczy Benedek I. Szabó András.
Miskolczy Mihály, Lukács, Péter és István I. Literati Mihály (de Almás).
Molitor István I. Rubel Mihály.
Molnár István és János. III. Ferd. Wien, 1642. decz. 15. Kh. 1643. ápr. 15. (1643. 55.)
Molnár Márton és fiai: János és Mátyás; 1. testv.: János; ennek fiai: János és István; 2. testv.: Mihály. III. Ferd. Regensburg, 1653. nov. 8. Kh. 1654. nov. 26. (1654. 228.)
Molnár Mátyás és György I. Petko János.
Molnár I. Szalonnay alias Molnár.
More János I. Fekete István.
Nagy I. Bujdosó alias Nagy.
Nagy I. Novakay alias Nagy.
Nagy András; fel.: Dancs Kata; testv.: Gergely; ennek fel.: Fazekas Anna, és leánya: Borbála. Egry Mihály. Kh. 1633, nov. 16. (1633. 203.)
Nagy András, János és István I. Prónay alias Graizel.

Nagy ((de Dada) András. I. Lipót. Wien, 1664. okt. 28. Kh. 1667. decz. 7. (1667. 311.)

Nagy András l. Osvatt Imre.

Nagy alias Cserepi l. Cserepi.

Nagy alias Kozma Gergely Miksa. Kh. 1714. nov. 14. (1714. 219.)

Nagy Benedek; fel.: Layos Kata; testv.: Tamás és ennek fel.: Pap Anna. Wien, 1633. jan. 12. Kh. 1634. Szentháromság vasárnapja utáni szerda. (1634. 204.)

Nagy Ferencz l. Tóth János.

Nagy l. Bebek alias Nagy.

Nagy l. Iglár alias Nagy.

Nagy György, András és Imre l. Tóth György.

Nagy György; testv.: György, Mihály, János, Péter és István, Kh.: 1634. nov. 18. (1634. 205.)

Nagy István; fiai: András és János: Wien, 1632. jan. 25. Kh.: 1634. ápr. 19. (1634. 203.)

Nagy János és István; István fel.: Sepsi Kata és leánya Anna. I. Lipót. Wien, 1693. nov. 16. Kh.: 1694. febr. 11. (1693. 353. 354.)

Nagy János l. Dohos István

Nagy Lukács l. Sparner alias Seratoris.

Nagy Mihály, András és György l. Totth András.

Nagy Mihály; fel.: Molnár Zsófia, fia: István; testv.: Tamás és Pál; utóbbi fel.: Chigany Anna és fiuk: István. III. Ferd. 1652. jan. 20. Kh.: 1652. máj. 10. (1652. 186. és 187.)

Nagy Pál; fia: Sámuel; testv.: István, Ferencz, György. Gojdan Demeter. I. Lipót. Wien, 1659. jun. 24. Kh.: 1659. (Szentháromság vasárnapra következő ötödik vasárnap utáni kedd jul. 15.) (1659. 20.)

Nagy Péter; testv.: György és István. III. Ferd. Wien, 1652. máj. 29. Kh.: 1652. szept. 5. (1652. 194.)

Nagybálinth István l. Literáti Szikszay alias Gyüre.

Nagy-Golopy alias Szabó István. III. Ferd. Prága, 1652. okt. 20. Kh.: 1653. decz. 4. (1653. 206.)

Nagyidai János. 1712. jul. 16. Kh.: 1712. augusztus 23. (1712. 103.)

Nagy-Palugyay Ferencz, György és János. III. Ferd. Pozsony, 1648. jun. 18. Kh.: 1650. decz. 7. 1650. 140.)

Nagy-Szegedy Mihály; fel.: Sebessy Anna. Regensburg, 1653. ápr. 15. Kh.: 1654. máj. 7. (1654. 216.)

Nagy-Szent-Györgyi Ferencz bemutatja a maga és unokatestvére, Péter nemeslevelének Hevesvármegyében történt kihirdetését. (1714. 220.)

Nagy-Tállyay András; fel.: Kotor Ilona; fia: István; leányai: Anna és Erzsébet; testv.: Tamás, Miklós és István. Danffy András és Benedek. Wien, 1634. jul. 2. Kh.: 1634. aug. 8. (1634. 204.)

Naszray András; fel.: Kacska Kata; testv. János; ennek fel.: Erzsébet és fiuk: Gergely. Szükös György. III. Ferd. Regensburg, 1653. ápr. 2. Kh.: 1653. szept. 25. (1653. 200.)

Negyedes Mihály; testv.: János és Jakab. Onga Benedek. Wien, 1633. jan. 3. Kh.: 1634. Szentháromság vasárnapja utáni szerda. (1634. 204.)

Nehéz András és testv. III. Ferd. Kh.: 1649. aug. 21. (1649. 110.)

Nemes Gáspár; fiai: András és István; fel.: Ilona; leányai: Kata és Dorottya. Wien, 1633. febr. 24. Kh.: 1649. jul. 7. (1649. 110.)

Német Bálint l. Kolos Mihály.

Német Gáspár l. Turóczky Pál.

Németh Mátyás. Kh.: 1648. jun. 10. (1648. 120.)

Novakay alias Nagy Miklós; testv.: János. Thury István. III. Ferd. 1652. nov. 9. Kh.: 1652. jul. 4. (1652. 193.)

Nyársy (de Szebeny) l. Bakó alias Kovács.

Nytkos Márton l. Kecskeméthy György.

Oláh l. Gáll alias Oláh.

Oláh János és Mihály l. Sarkó István.

Oláhpataky Péter és testv.: György s ennek fiai: János, Gergely és Mihály. Gaczalkay Antal és fiai: János és István. — Regensburg, 1653. szept. 23. Kh. 1654. máj. 7. (1654. 216.)

Onga Benedek l. Negyedes Mihály.

Orbán Imre; felv.: Gyürke Margit; fia: Márton; leányai: Zsófia és Erzsébet; unokája: Villant Imre. Kh. 1609. Fülöp és Jakab apostolok napján. (1609. 72.)

Orbán Jakab; testv.: Balázs. Pendih János és Kristóf. Breznai György és Mihály. Gönczy Pál. 1660. márcz. 5. Kh. 1660. máj. 13. (Feria quinta prox. post Dom. Exaudi) (1660. 33.)

Orosz István; fel.: Mező Kata; testv.: Gergely és János. III. Ferd. Wien, 1651. máj. 10. Kh. 1652. jan. 31. (1652. 182.)

Orosz Miklós l. Kolossy Bálint.

Osvatt Imre, Miklós és János; Imre fia: János; unoka-testv.: Nagy András. III. Ferd. Wien, 1651. ápr. 17. Kh. 1652. márcz. 7. (1652. 185.)

Palló Mátyás l. Chiszár János.

Palozosi l. Bakos alias Palozosi.

Palugyay l. Nagy-Palugyay.

Pantos Péter (zsarnói lakos). Kh. 1626. jun. 20. (1626. 160.)

Puny Bálint; testv.: János és ennek fia: István; másik testv.: István és ennek fia: Márton. Varga Gergely. I. Lipót. Neustad, 1668. ápr. 7. Kh. 1668. szept. 12. (Feria quarta proxima post Dominicam XV. St. et l. Trinitatis.) (1668. 340.)

Pap alias Zdobay György. Aszalai Pál. Pozsony, 1649. máj. 10. Kh. 1649. jun. 23. (1649. 109.)

Pap György és István l. Thoma alias Fekete.

Pap István és testv.: János és György. III. Ferd. Wien, 1651. ápr. 8. Kh. 1654. jan. 21. (1654. 208.)

Pathkos István és testv.: János. Wien, 1636. febr. 4. Kh. 1636. ápr. 9. (1636. 210.)

Pászthory György l. Chiszár János.

Pásztóhi Gáll alias Kiss János l. Gáll alias Kiss (de Pásztóh.)

Pendih János l. Orbán Jakab.

Petthő István. Kh. 1626. jan. 4. (Feria tertia proxima post festum Circumcisionis Domini.) (1626. 156.)

Petko János; fel.: Vachot Anna; testv.: János és fiai: János és Márton. Molnár Mátyás, György. III. Ferd. Pozsony, 1655. máj. 9. Kh. 1655. aug. 22. (1655. 235.)

Petrács alias Csernyey Pál; fiai: Albert és Pál; testv.: István. III. Ferdinánd. Wien, 1651. márcz. 15. Kh. 1651. jun. 7. (1651. 172.)

Pettüs Mihály l. Demeter György.

Pédery Péter Kh. 1580. (Feria 4 post festum beati Nicolai Ep. (1580. 31.)

Péntek Gergely l. Dezső Gergely.

Philep János l. Baxa Gergely.

Phinthye (de Zén) András; fia: János; fel.: Zsófia. Kh. 1626. jul. 1. (1626. 161.)

Poniwás István; fia: Pál; fel.: Takács Anna; testv.: György, Jakab és Mihály; felesége testvére: Takács András. Czegedy István. Kh. 1633. jun. 15. (1633. 202.)

Poroszlai János l. Jakobey Antal.

Posony Mihály; fel.: Lakatos Anna; testv.: János. Kh. 1634. Dorottya szűz és vértanu utáni csütörtök. (1634. 203.)

Possai l. Krigk alias Possai.

Potincza Mihály l. Jóhész Ferencz.

Potsat (v. Possat) Ambrus; fel.: Korpáss Kata; fiai: Bálint és Benedek; leányai: Anna és Borbála. Kh. 1630. Ker. sz. János utáni kedd. (1630. 182.)

Pósa István; fel.: Pósa Ilona; leányai: Dorottya, Kata és Erzsébet; 1. testv.: Gergely; fel.: Borbély Anna; leányai: Enfrozina és Orsolya; 2. testv.: Jakab; fel.: Dinnyés Dorottya; 3. testv.: Imre. l. Lipót. Ebersdorf, 1668. okt. 20. Kh. 1669. márcz. 27. (Czímerleírással.) (1669. 361.)

Prónay alias Grajzel György; fiai: István és András; test.: Tamás és ennek fia: Tóbiás. Nagy András, János és István. Tóth Mihály és László. l. Lipót. Wien, 1660. jan. 28. Kh. 1660. máj. 13. (Feria quinta proxima post Dominicam Exaudi.) (1660. 33.)

Radoly Pál l. Kiss Miklós.

Rébek János; fia: Mátyás és ennek fel.: Tóth Kata s fiaik: István és Péter; János másik fia: György. Wien, 1634. jul. 12. Kh. 1634. nov. 18. (1634. 205.)

Révay Mátyás; fel.: Teky Erzsébet; leánya: Anna; testv.: János és Zsuzsanna. III. Ferd. Pozsony, 1655. márcz. 20. Kh. 1655. nov. 18. (1655. 244.)

Rubel Mihály; fel.: Kovács Zsófia; fia: Demeter. Kánthor Mihály. Szűcs Pál. Czombor János. Szabó Mátyás. Molitor István és fia: András. Boghdáni István. Regensburg, 1636. okt. 20. Kh. 1637. márcz. 4. (1637. 214.)

Sadányi I. Karnay alias Sadányi.

Sarko István; testv.: Oláh János és Mihály. Fodor Gergely. Kh.: 1630. (Feria tertia post festum B. Joannis Baptistae). (1630. 182.)

Sarnay Benedek; testv.: Mátyás és ennek fia: István. Kh.: 1598. Feria quarta prox. p. fest. b. Margarethae Virg. (1598. 15.)

Sas Imre I. Kerekes Péter.

Sándor Péter; fel.: Szabó Borbála; atyja: András; testv.: András, György és Zsuzsanna; unokatestv. Elek István. Pozsony, 1630. máj. 8. Kh.: 1630. (Feria quarta proxima post Dominicam Quasimodo). (1630. 181.)

Sárkány István I. Lőkes Márton.

Sebeők István; testv.: István, Mihály, András. Lukács György. Wien, 1633. okt. 30. Kh. 1634. jan 7. (1634. 203.)

Sebeők István I. Visontay Gáspár.

Segheő Tamás és mások. Kh.: 1618. jul. 18. (1618. 124.)

Seratoris alias Hegedős I. Fekethe János.

Simon György I. Dohos István.

Simon János, Gergely és Mihály testvérek; Gergely fia István. Söcz Gergely és fel.: Simon Erzsébet. Pozsony, 1662. jun. 1. Kh.: 1664. jan. 23. (1664. 178.)

Sinna I. Turóczy alias Sinna.

Sipos János. Hochmány Pál, Mihály Gergely és János. Tóth Mihály és fel.: Baliogh Anna s fiai: István, Gergely és Mihály. Regensburg, 1653. szept. 1. Kh.: 1654. máj. 7. (1654. 217.)

Smagai Bálint; testv.: András és Csizmazia Márton. Wien, 1637. nov. 16. Kh.: 1638. ápr. 14. (1638. 220.)

Smid János; fel.: Imre Anna; fiai: Márton, János és András; leányai: Zsuzsanna és Borbála. I. Lipót. Wien, 1663. jan. 17. Kh.: 1663. máj. 30. (1663. 159.)

Soltész János. VI. Károly. Kh.: 1715. máj. 2. (1715. 254.)

Sólyom András. Gönczy Mihály István és másik Mihály. Keresztes Péter. Regensburg, 1653. aug. 23. Kk: 1654. máj. 7. (1654. 217.)

Söcz Gergely I. Simon János.

Sparner alias Seratoris István; testv.: István és János.

Nagy Lukács. Laniator János. Wien, 1659. jun. 14. Kh.: 1659. jul. 15. (1659. 20.)

Stanimér Márton l. Chiszár János.

Sys Bálint l. Csorba György.

Szabó András; testv.: István, János és Mihály. Bene Gergely, István, Péter és Pál. Miskolczy Benedek. Kh.: 1633. decz. 31. (1633. 203.)

Szabó Ádám. III. Ferd. Wien, 1652. febr. 29. (1652. 195.)

Szabó alias Bakó l. Gáll alias Oláh.

Szabó alias Czecze Gergely; Kovács alias Czecze István; Czecze alias Szűcs István. *Szabó* (de Meh) György. *Szabó* Attya István. II. Ferd. 1628. szept. 3. Kh. 1643. szept. 16. (1643. 74.)

Szabó alias Tóth Mihály; testv.: János, István és András. III. Ferd. Wien, 1650. okt. 29. Kh. 1653. márcz. 27. (1653. 198.)

Szabó alias Várady István l. Kecskeméthy György.

Szabó Demeter; fel.: Dorottya; testv.: Péter és Balázs. Tóth Máté, Márton, Lukács, Mátyás, Balázs, János és István. Regensburg, 1636. okt. 20. Kh. 1637. márcz. 4. (1637. 214.)

Szabó Gáspár és fiai: János, István és Márton l. Almássy Literati (de Almás).

Szabó György l. Bosnyák Pál.

Szabó János és Gáspár l. Maghocz András.

Szabó János, Péter, András, István és György. Wien, 1635. szept. 8. Kh. 1636. jul. 14. (1636. 212.)

Szabó (de Almás) János és gyermek. Kh. 1618. nov. 14. (1618. 125.)

Szabó Lukács; fel.: Csiszár Ilona; testv.: Márton, István és János. Kh. 1633. máj. 25. (1633. 202.)

Szabó Máté; fel.: Keszy Magdolna; testv.: Gáspár Bertalan és Miklós; unokatestv.: Mihályffy Márton. Wien, 1631. jul. 8. Kh. 1642. jun. 5. (1642. 41.)

Szabó l. Almássy Literatus alias Bakó.

Szabó l. Bakó alias Szabó.

Szabó l. Baranyai alias Szabó.

Dr. Czobor Alfréd.

(Folyt. köv.)

VEGYESEK.

A kassai református egyház levéltárából.

I.

Az egyház levele a városi előljáróshoz 1744. aug. 19.

Nem ok nélkül s nem is kevés szívünk fájdalmával kintelenítettünk ezen alázatos instanciánkkal tekintetes nemes magistrátus lábaihoz borulnunk. Ugyanis jól constál mind a nemes magistrátusnak s mind pedig másoknak, hogy régi időktől fogva praxis volt az minálunk, hogy aprólékos leánygyermekeinket bizonyos, hol egy s hol más tanító asszonyok által itt benn a nemes városban, syllabizálásban és olvasásban initiáltattuk, mely ususban ekkédiglen sem felséges császár és koronás királyaink, sem pedig mások által hála Istennek soha se prepediáltattunk; annyival is inkább mostani dicsőségesen uralkodó felséges *koronás királyné asszonyunk* az illetén ususoknak nem kívánja, se nem parancsolja amovealtatásokat. His tamen minime obstantibus, az legközelebb elmúlt hétfői napon, die 17-ma Augusti, Tiszt. Káplán uram, adjungáltatott ciklérrel (Zirkler, városi hajdu vagy drabant) együtt, azon házon, holott említett kisdéd leány gyermekekéink tanulgatni szoktanak, rajtok menvén és a gyermekeknek könyveit erőszakosan elszedvén, nagy sirással ki szüleikhez, némelyike pedig egyébüvé szélyel szaladoztanak. Mi pedig ezzel semmiben sem novizáltunk, hanem csak a régi jó rendtartást és praxist continuáltuk; mely szerint hogy ha ezen casus tekintetes nemes magistratus, úgy tiszt. plebános uram akaratokból és parancsolatjokból és nem a felséges

udvartól maga origóját vette volna, magunk megalázásával instáljuk a tekintetes nemes magistratust, méltóztassék gyermekecskéinkről elvételődött könyvecskéiket visszaadattatni s ezen praxisban bennünket conserválni, mely kegyes patrociniumát teljes consolatiónkra a tekintetes nemes magistrátusnak jó válasszal együtt elvárván, kívánjuk: az Ur Isten nemes városunk hasznos szolgálattára és az igazságnak hű kiszolgáltatására a nemes magistratust számos esztendőig virágoztassa, életünk fogytáig maradván a tekintetes nemes magistrátusnak alázatossággal való kész szolgálói a kassai református gyülekezet minden tagjai közönségesen.

(Későbbi jegyzet: Nulla subsequuta resolutio, instantia autem detenta.)

II.

Csáji Márton tiszáninneni református superintendens letiltja Tsétsi János pataki volt professor vagyondát, míg a kassai református egyház okmányait vissza nem adja. 1747. jul. 11.

Mithogy a kassai reformáta szent eklézsiát néző királyi donationalis leveleket tiszt. tudós Tsétsi János uram ő kegyelme maga élő nyelvvel mind Kassán létében, mind mások előtt is, maga keze és hatalma alatt lenni megvallotta, és sokszori azon szent eklézsia requisitiójára, detineálni s megtartóztatni kívánta, nem gondolván azon szent eklézsiának mindenkori szorongattatásával is; ezokáért, vigore commissio-nis, mindenütt, valaholott az én inspectióm alatt találtathatik, ugyan az én jurisdictióm alatt levő helyen ő kegyelmének jószága mind addig megtartóztatassék s ki ne adattassék, valámig tiszt. tudós Tsétsi János uram azon leveleket kár nélkül nem resignálja. S. Patak, 1747. die 11. Julii. Martinus Csáji superattendens Cis-Tibiscanus.

Révész Kálmán.

Egy kassai tanuló levele 1702-ből.

Alázatos engedelmességgel való kész szolgálatomat ajánlom s minden jókat kívánok Istentől, mint kedves Atyám Uramnak Kegyelmednek.

Tudtára lehet Kegyelmednek kedves Atyám Uram, hogy immáron 20. Julii eleresztették az iskolákat, minyájan haza mentenek, mi pedig itt maradtunk. Nem is tudjuk, hogy légyünk itt e vácátiókban, mivel a gazdasszonyunk is vidéken lévén, elmegyen. Azonban szüntelen faggat bennünket, hogy ő nem tart, hanemha pénzt küld Kegyelmed nékie; még tartozunk nékie 48 forintokkal, a több renstantiákat bizonyosb alkalmatosságunk lévén, felküldjük. Én Kglđ parantsolatja szerint a rhetoricában megmaradtam, Lajos grammatikában felvitetett, de grammatikája nintsen. A minap küldött pénzből a csizmámért megfizettem, az öcsém csizmájáért (mivel a megmaradt részen nem tehattunk) adósság vagyunk. Papucsunk is nincsen. Ezokáért alázatosan kérjük Kglđet, mentül hamarabb mindezekről illendő provisióval lenni méltóztassék Kglđ. Ezek után Isten éltesse Kglđet sok esztendőig s tartsa kedves jó egészséggel szerencsés állapotban, szívesen kívánom. Cassán, anno 1702. die 3. Augusti. Maradván Kegyelmed mindenekben alázatos engedelmességgel szolgáló fia

Usz Gábor.

(Eredetije a Nemzeti Múzeum levéltárában. Törzssanyag,
1702. év.) **Dr. Cz. A.**

Két főúr ifjukurából.

Az egyik mint katona küzdötte fel magát a legmagasabb polczok egyikére, a felsőmagyarországi alkapitányságra; a másik, *Miklós deák*, az ország nádora lett. Mindakettő köznemesi családból származott s tehetsége, akaratereje az ország főurai sorába emelte.

Bornemissza mint agglegény hunyt el Kassán az 1652-ik évben; *Eszterházyt* nagy tehetségén kívül a Mágóchy Ferencz dúsgazdag és főrangú özvegyével, Dersffy Orsolyával kötött házassága segítette be az ország első méltóságába.

I.

Szolgálatomat ajánlom uraságtoknak, mint tisztelendő jóakaró patronus uraimnak. Istentől kívánok Uraságtoknak minden testi és lelki áldásokat megadni.

Tisztelendő bíró uram és tisztelendő nemes tanács uraim. Csak ezért kelletek uraságtokat supplicatióm által megtalálnom, mivelhogy nyilván vagyon Uraságtoknál, micsoda szűk időben jutottunk és ennek az én tisztetemnek kicsiny jövedelme vagyon. Könyörgök azért uraságtoknak, mint énnekem jóakaró patronus uraimnak, Uraságtok legyen segítséggel valami kevés gabonáskával. Melyért uraságtoknak szolgálhassak meg. Most bizony Uraságtokat érte nem busitanám, de nincsen mit tennem. Ezzel Istennek ajánlom Uraságtokat, Uraságtoktól jó választ várok. Datum Cassoviae, 15. Martii anno 1601.

Uraságtoknak szegény szolgálja

Bornemissza János
vásárbíró.

Czim: Prudentibus ac circumspectis dominis, iudici iurisque civibus civitatis regiae Cassoviensis, dominis et patronis mihi observandissimis supplicatio humillima.

II.

Generose domine et amice nobis observandissime.

Salutem et servitii nostri commendatione praemissa. Az Uristentől Kegyelmednek sok jókat s jó egészséges hosszú életet kívánunk boldogul megadatni. *Miklós dedűknak*, előbbeni regéczí udvarbíráknak ratioiban comperiáltatott defectusoknak arbitrativa revisiójoknak rendeltük az holnapi napot, úgymint diem 24. Augusti itt az visoli házunknál. Kegyelmedet annak okáért kérjük, mint barátunkat, holnap jó idején ez dolognak eligazítására jöjjön ide, hogy ugyanazon nap ez dolognak meglátása mehessen végben, Kegyelmedtől, mint bizott barátunktól jó néven vesszük. Tartsa meg Isten kegyelmedet jó egészségben. Datae in curia nostra Visoliensi die 23. Augusti anno Domini 1609.

Generosae Dominationis Vestrae

servitor et amicus
Franciscus Magochy.

Kivül: Generoso domino *Sigismundo Belleny*, sacratissimae regiae maiestatis sedis bellicae in Superiori Hungaria iurato assessori etc., domino et amico nobis observandissimo.

Alatta más kézzel: Praesentes litterae sunt exhibitae 23. Augusti.

(Mindkét okirat Kassa város levéltárában őriztetik.)

K. L.

Ajándék borok.

Anno 1678. die 10. Aprilis. Husvét ünnepére kiadott ajándék bornak száma az régi szokás szerint.

Plebánus uramnak itcze 4.

Cáplánnak itcze 2.

Magyar cántornak 1 $\frac{1}{2}$.

3 deák cántornak 3.

Orgonistának 1.

Bíró uramnak 7.

Liszi János uramnak 4.

Vida András uramnak 4.

Árvay Imre uramnak 4.

Horváth László uramnak 4.

Cserödi István uramnak 4.

Prayner Péter uramnak 4.

Christian Kevich uramnak 3.

Bodnár János uramnak 3.

Sárközi István uramnak 3.

Motika András uramnak 3.

Octavius Juliani uramnak 3.

Tarnóczi Szabó János uramnak 3¹⁾

Főnotáriusnak 3.

Viczenotariusnak 3.

Registratornak (íktató) 3.

Öreg községbelieknek:

Firmender uramnak itcze 4.

Udvarhelyi Mihálynak 2.

Benkovics Györgynek 2.

Juhász Szabó Györgynek 2.

Fridericus Plachius 2.

Czeto Péter 2.

¹⁾ A tizenkét tanácsos.

Prunovszki Ádám 2.
 Jászay Szabó András 2.
 Asztalos Simon 2.
 Isakovics Mátyás 2.
 2 asztalnál levő firmendernek 2.¹⁾
 Fiscusnak 1^{1/2}.
 Város hadnagyának 1.
 Öreg vásárbírónak 1^{1/2}.
 Vicze vásárbírónak 1.
 Trombitásnak 1^{1/2}.
 Kapu deáknak 1.
 Város kőmivesének 1^{1/2}.
 Város bodnárának 1^{1/2}.
 Ácsgazdának 1^{1/2}.
 Házi gazdának 1^{1/2}.
 Házi legénynek 1.
 Házi leánynak 1/2.
 Sáfárnak 1^{1/2}.
 Mestellernek (ménesmester) 1^{1/2}.
 4 cziklérnek (hivatalszolga) 4.
 2 lovas legénynek 2.
 Paripásnak 1.
 Két lovasnak 1.
 Harangozónak 1^{1/2}.
 Korcsolyás²⁾ hajdunak 1.
 Órajavitónak 1.
 Temetőnek (síró) 1.
 Kéménytisztítónak 1/2.
 Koldusbírónak 1.
 Peczuhnak 1/2.³⁾
 2 bábának 2.
 Beitennek (foglár) 1.
 Hóhérnak 1^{1/2}.
 4 bortisztnek itcze 16.

(Eredetije Kassa városa levéltárában.)

K. L.

¹⁾ Az öreg község vagyis városi közgyűlés tagjai.

²⁾ T. i. borkorcsolyás.

³⁾ Kályhafűtő.

Egy német rabasszony váltsága.

Mi Rayner Menyhért és Kyss Lukács Kassán lakozók adjuk tudására, az kiknek illik, hogy végeztünk debreczeni Szegedy Mihály urammal egy német rabasszonynak váltsága felől, kit ő kegyelme az törökök fogságából háromszáz forintban váltott ki Szolnokból, mely német asszonyembert ő kegyelme küldjön kezünkhöz Kassára, kivél mi is beszélgetvén, ha látjuk, hogy elégséges leszen sarczának megfizetésére és feje megváltságának, tehát mindjárt tartozzuk ő kegyelmének az háromszáz forintot kész pénzül letenni. Ha hol peniglen látjuk, nem lenne elegendő beszéde, hanem tovább kellenék az dolognak menni és várakozni, az mig Bécsből az atyafiaitól választnak kellene jönni, mihelyen jó válaszungk lévén, úgy is ő kegyelmének az háromszáz forintot éppen megadjuk. Ha penig ez idő alatt és mindaddig, mig mi kezünknel volna az asszony, hatalmasul vagy német vagy magyar elvennéje tőlünk avagy elszöknék, tehát kötfük úgyis magunkat ő kegyelmének az háromszáz forintig minden perpatvar nélkül. Ezt kivévén, ha Isten e világból ez idő alatt kivenné, úgy semmivel ne tartozunk a sarczában ő kegyelmének, Szegedy Mihály uramnak, se penig másnak. Kinek bizonyosságára adtuk ez mi levelünket ő kegyelmének, kezünk írásával és pecsétünkkel erősítet. Actum Cassoviae, 29. Maii anno 1607.

Ha penig ő kegyelme ez napokban fel nem küldené az asszonyembert, tehát ez mi levelünk kassáltassék és semmissé legyen. M. Rainer Handelsmann allhier. Kys Lukács.

(Eredetije Kassa városa levéltárában 18419. szám alatt.)

K. L.

Egy adat Bocatiusról.

Bocatus (Bock) János, kassai bíró és költő, prágai fogságából kiszabadulván, Abaujvármegye 175 köből buzát szavazott meg felségélyezésére s felszólította a főurakat és protestáns papokat, hogy addig is, mig ezt a mennyiséget beszedi, ők maguk is támogassák őt.

1611. márcz. 21. Bocatius János uramnak ígért az vármegye személyekben az urak és prédikátorok és nélkül buzát cub. 175, melyet az limitatio szerént tartoznak ő kegyelmének megadni. Ezalatt az prédikátorokat és az urakat requiráljuk, hogy legyenek ő kegyelmének segítségével.

(Abaujvárm. jegyzőkv. 1611. fol. 243.)

Dr. Cz. A.

IRODALOM.

Révész Kálmán: Dr. Kérészy Zoltán Ne temere című munkájának bírálata. Portestáns Szemle. 1909.

Simai Ödön: Kazinczy Ferencz nyelvújítása. Magyar Nyelvőr. 1909.

Szabó Adorján: A kassai jezsuiták viszontagságai.

— Kulturtörténeti képek Kassa multjából.

— Rendszeres magyar nyelvtan.

Dr. Takáts Menyhért: Böklin Arnold. Művészettörténeti tanulmány.

— Tudomány és erkölcs.

Varjú Elemér: A Tomaj nemzetségbeli losonczy Bánffy-család története. Oklevéltár.

— Jelentése a Felsőmagyarországi Rákóczi-Múzeumról. 1909.

Váczy János: Kazinczy Ferencz.

— Kazinczy Ferencz levelezése. XIX. kötet.

Ifj. gr. Z. N. Ujabb adatok a Zichy-család őseiről. Turul. 1909.

Kamarási és nemesi ősfák összeállítására, valamint nemesség- és czimerigazolásokra s egyéb hasonló ügyekre nézve készséggel szolgál felvilágosítással

a szerkesztőség.

(Válaszbélyeg mellékelendő.)

.....

HIRDETÉSEK

.....

Czimerek megfestésére vállalkozik

STEPHANUS ISTVÁN

heraldikai czimerfestő

Budapest, VIII., Szűz-u. 5. sz. II. em.

Bradovka Gyula

ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógyára

: Kassa—Nyiregyháza. :

A „Hattyuhoz“

A „Hattyuhoz“

Alapítási év 1812.

Szállítás 6 nap.

Alapítási év 1812.

Szállítás 6 nap.

Vegyileg tisztíttatnak és festetnek: női, uri és gyermekruhák, csipke- és szövet-függönyök, kézimunkák, szőrmemenüek, keztük, bőrkabátok, struczollak és boák stb. Gallér- és kezelőtisztítás.

Vidéki megbízásokat pontosan teljesítek.

ALEXY ÖDÖN UTÓDA VÉSNÖK

KASSA, FŐ-UTCA 12. SZÁM.

Mindenmő heraldikai munkák készítése művészi kivitelben. :-: Családi címerek festése és vése, ruggyanta és egyéb bélyegzők, címeres persényomók készítése jutányos árban :-:

WOTTITZ VILMOS

REPRODUKÁLÓ ÉS
FOTOCZINKOGRA-
FIAI MŰINTÉZETE

BUDAPEST, VI., KOSSUTH-UTCA 1. SZÁM.

(Ferencciek Bazára).

A legjobb bőrfényesítő!!

SZÉKELY ÉS TÁRSA

VEGYI TERMÉKEK ÉS FESTÉKGYÁRA

KASSA, PESTI-UT.

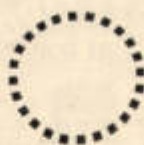
TELEFONSZÁM 21.

WLASZLOVITS TESTVÉREK

KÖNYV-, KÖ- ÉS MŰNYOMDÁJA

FŐ-UTCZA 64. KASSA, FŐ-UTCZA 64.

Elvállal minden e szakba
vágó munkákat gyors, iz-
léses és pontos előállítás-
ban :: Teljesen új és mo-
dern betűanyag felszerelés

Felsőmagyarország leg-
nagyobb üzeme :: Kassa
szab. kir. város nyomtat-
:: :: ványszállítója :: ::

Grand Café

KASSA.

BERGER

Az uri közönség
találkozó helye!

nagy kávéház.

VIZY DOMOKOS
KASSA.

FÜSZER, CSEMEGE
ÉS KÁVÉ BEHOZATALI ÜZLET.

"VIZY MELENGE" VILLANYOS KÁVÉ PÖRKÖLŐ

PÖRKÖLT KÁVÉ

A LEGJOBB

TESSÉK MEGPRÓBALNI

MELLELMELVE LESZ
A KÁVÉ FŐZÉS LEGJOBB
MÓDJSZER LEÍRASA

NAPONTA PÖRKÖLÉS

MÁGI PÖRKÖLŐ REPERTÉD 1922 Pp.

I.	KASSAI	1 kg 1.50
II.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
III.	CSEMEGE	1 kg 1.50
IV.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
V.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
VI.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
VII.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
VIII.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
IX.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50
X.	VIZY MELENGE	1 kg 1.50

MEGRENDELÉSEK

A BEÉRKEZÉS NAPJÁN AZONNAL

POSTÁN BÉRMENTVE ELJUTATJÁK.

NYERS KÁVÉK SZINTÉN

NAGYVÁRSZÉKBAN

KASSA N. 214. sz. 1.500 kg

1922. évi kiadás 1000 példány

A KASSAI JELZÁLOGBANK

RÉSZV.-TÁRSASÁG.

FŐ-UTCZA 4.

Elfogad betéteket tartalékkönyvecskére vagy folyószámlára legelőnyösebb feltételek mellett.

Vesz és elad értékpapírokat, arany és ezüst pénznemeket, idegen bankjegyeket. — Átutalásokat bármely külföldi piacra is **közvetit.**

Tűz- és betörésmentes safe deposit.

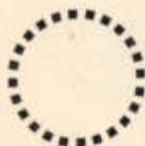
Sorsjegyek részletfizetésre.

Osztálysorsjegyek.

Sorsjegyek alakítása.

Minden egyéb bankügylet gyors

:: és előnyös lebonyolítása. ::

NYULÁSZI BÉLA

DOHÁNY- ÉS SZIVARTÖZSDÉJE
KASSA, FŐ-UTCZA 12. SZÁM

Bejegyzett védjegy.

Sorsjegy, papir-
áru, játékkártya,
képes levelező-
lap, hírlapeladás

HIRLAPELŐFIZETÉSEK
= FELVÉTELE. =

Alapított 1844. évben.

KASSAI TAKARÉKPÉNZTÁR

a székesegyházzal szemben :: (saját házában).

Felsőmagyarország legrégebb
és legnagyobb pénzüintézete.

Betéteket gyümölcsöztet. —
Kölcsönt váltóra, betáblázásra
vagy folyószámla alakjában. Ingye-
nes pénztátulás Amerikába.

Legelőnyösebb feltételek megállapodás szerint.

Ha jó ruhát

készen vagy mérték szerint
őhajt beszerezni, m e n j e n

Neumann M.

cs. és kir. udvari szállító céghez

Kassa, Fő-utca 27.

.....
Kivánatra képes árjegyzék ingyen.

WEINER IZSÓ

kalap és uri divat üzlete
KASSA, Fő-utca 15. szám

ajánlja kizárólag elsőrendű áruit, egymintkalapok, uri fehéreneműek, bőröndök, úti- és kocsitakarók, kesztyűk, nyakkendők és mindennemű uri divatcikkeket. Különlegességek vadász-czipőkben, bőr- és posztolábszárak, valódi dániai Lawala bőrkabátok, mellények és sapkákban. Vidékre kívánatra választékot is küldök.

PALLAGHY BÉLA

gyógyszeráru kereskedése a „Kigyó”-hoz

— Kassa, Fő-utca 91. szám —

Gazdasági, állatgyógyászati és különféle háztartási cikkek.

Kötszerek, gummiáruk és betegápolási kellékek. Mentőszekrények.

Gyógy-, pipere- és háztartási szappanok.

Szájvizek, köröm-, haj- és bőrápolószerek.

Illatszerek, kölni vizek, szobaillatok.

Rum- és likőressenciák.

Gyógyszer-specialitások, gyermektápszerek.

Fertőtlenítő szerek, fürdőpótlékok és gyógyszók.

Ásvány- és gyógyvizek

Egér-, patkány- és rovarirtó-szerek.

— Fényképészeti cikkek és vegyszerek.

Bauernebl és Fia

sörfőzde és malátagyár

Telefon szám 78. **Kassa.** Alapítva 1857.

Termeli a legjobb minőségben
== a következő söröket ==

Király-sör
Korona-sör
sötét **Bajor-sör**

Legujabb műszaki berendezéssel
és mesterséges pinczehűtéssel
== felszerelve. ==

Nagyobb küldemények saját jéggel hűtött
szállító-kocsijainkban szállítotnak. A különböző
minőségű sörök szállítása palackokban történik.
Bővebb felvilágosítással, nemkülönben árjegy-
zékkel kívánatra a sörfőzde készséggel szolgál.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS! :: TELEFON 171.

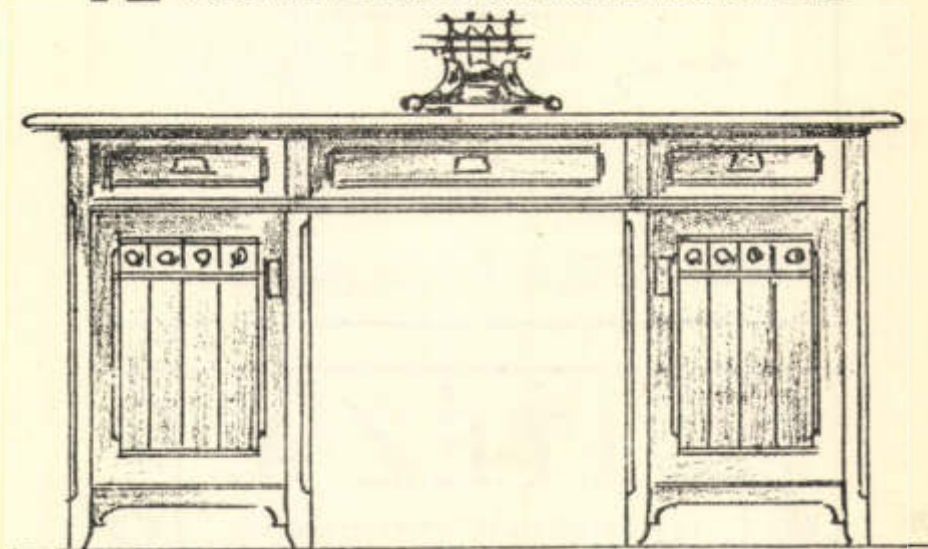
JAKOBOVICS ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

első kassai butormintaterme és butoráruháza

Kassán, Fő-utca 39. sz.

(saját házában) :: a székesegyházzal szemben.

■ KÉPES ÁRJEGYZÉK KIVÁNATRA BÉRMENTVE. ■

Raktáron tartunk mindig legnagyobb választékú készletet **szilárdan dolgozott** butorokból, minden most használt fában és **stylben**, úgymint:

===== teljes háló-, ebédlő-, úriszoba- és szalonberendezésekből =====

luxus-, fantasia- és ülőbutorokból, szőnyegdiványok, ottománok és mindennemű matrácokból; ugyancsak elvállalunk mindennemű **diszítési és kárpitosmunkákat** is. Továbbá nagy raktárt tartunk **szőnyegek- és függönyökben**.

Raktár előszoba- és konyhabutorberendezésekből.

===== Kedvező fizetési feltételek mellett is szállítunk, =====

Dús raktár mindennemű rézbutorokban. — Specialisták

===== **modern angol bőrbutorokban.** =====

A v. ö. közönségnek figyelmébe ajánljuk a most létesített külön osztályt **tömörfa (massív) butorokban**, amennyiben egy elsőrangú **tömörfa (massív) butorgyárnak** a **kizárólagos elárusítását**, illetve **képviselőtét Ab.-Torna-, Zemplén-, Sáros- és Szepesmegyék** részére átvettük és ezen kitűnő gyártmányból jutányos árazásban mellett **állandó nagy raktárt** tartunk. Különösen ajánlható ez a **tömörfabutor szállodák, fürdőhelyek és villák berendezésére.**

Telefon 30. sz.

Telefon 30. sz.

Szakmáry és Zilahy

csemege-, fűszer-, czukorka

— és ásványvíz-üzlete —

Kassa, Fő-utca 57. szám.

Naponta frissen pörkölt kávé.

VITÉZ A.

gazdasági szakkönyvkereskedése,
zenemű- és papirkereskedés

Kassa, Fő-utca 75. sz.

Minden irányu magyar
és német nyelvű szak-
munkák nagy raktára.

Az évente megjelenő általános
könyvjegyzéket kívánatra in-
gyen és bérmentve megküldjük.

BORSOD
MISKOLC

Geiger Henrik, Kassa

Iroda: Kossuth Lajos-utca 27.

Műszaki különlegességek és gyáriüzemi cikkek az összes iparágak részére.

A darmstadti motorgyár r. t. Darmstadt
gyártmányainak egyedelárusítása.

Szivógáz motor telepek

Antracit, barnaszén, brikett, koks és faszén üzemre.

Benzin-, nyersolajmotorok, lokomobi-
lok, cséplőkészletek, motordynamók,
szivattyuk, mezőgazdasági gépek és
eszközök.

Nagy raktár és állandó gépkiállítás

„Kühne“ Mezőgazdasági **Moson,**
Gépgyár R.-T.
és a

Budapesti Szivattyu- és Gépgyár rt.
Budapest
gyártmányaiból.

Elvállalja:

malmok átalakítá-
sát, szállít uj és
használt malombe-
rendezési tárgya-
kat, szítaselymet,
olajat stb.

Ipari benzín-,
nyersolaj, koks,
kőszén, kovács-
szén szállítás.

Berendez:

gazdaságokban víz-
vezeték, villany-
világítást, takar-
mánykamrákat
stb.

Költségvetés és felvilágosítás ingyen.

Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank Kassai Fiókja

Befizetett részvénytőke 60 millió korona.

Elfogad pénzbetéteket

Leszámitol váltókat

Finanszíroz ipari és kereskedelmi vállalatokat

Jelzálog-kölcsönt nyújt ingatlanokra és már fennálló jelzálogkölcsönöket konvertál saját kibocsátású 4 és 4 $\frac{1}{2}$ %-os záloglevelei alapján

Terményelőleget folyósít.

Bérbe ad Safe deposit rekeszeket.

A bankszakma minden ágában szívesen szolgál felvilágosítással.